

MOGUĆNOSTI RAZVOJA GRADA SINJA UZ KORIŠTENJE EUROPSKOG NOVCA

Ančić, Josipa

Master's thesis / Specijalistički diplomski stručni

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Polytechnic of
Sibenik / Veleučilište u Šibeniku**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:143:845478>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-09**

Repository / Repozitorij:

[VUS REPOSITORY - Repozitorij završnih radova
Veleučilišta u Šibeniku](#)

VELEUČILIŠTE U ŠIBENIKU
ODJEL MENADŽMENTA
SPECIJALISTIČKI DIPLOMSKI STRUČNI STUDIJ
MENADŽMENT

Josipa Ančić

MOGUĆNOSTI RAZVOJA GRADA SINJA UZ KORIŠTENJE
EUROPSKOG NOVCA

Završni rad

Šibenik, 2021.

VELEUČILIŠTE U ŠIBENIKU
ODJEL MENADŽMENTA
SPECIJALISTIČKI DIPLOMSKI STRUČNI STUDIJ
MENADŽMENT

MOGUĆNOSTI RAZVOJA GRADA SINJA UZ KORIŠTENJE
EUROPSKOG NOVCA

Završni rad

Kolegij: Upravljanje EU projektima

Mentor: dr.sc. Domagoja Buljan Barbača

Studentica: Josipa Ančić

Matični broj studenta: 1219056690

Šibenik, 2021.

TEMELJNA DOKUMENTACIJSKA KARTICA

Veleučilište u Šibeniku

Završni rad

Odjel Menadžmenta

Secijalistički diplomski stručni studij Menadžment

MOGUĆNOSTI RAZVOJA GRADA SINJA UZ KORIŠTENJE EUROPSKOG NOVCA

JOSIPA ANČIĆ

Turjaci 240, josipaa500@gmail.com

Sažetak rada (opseg do 300 riječi)

Teza završnog rada fokusira se na fondove EU -a, koji su financijski instrumenti za provedbu pojedinih javnih politika EU -a u državama članicama. Europske i strukturne fondove koriste države članice, dok zemlje kandidati koriste alate za pretpristupnu pomoć IPA-e. Punopravnim članstvom u Europskoj uniji, Republika Hrvatska stekla je pravo raspolaganja sredstvima proračuna EU -a i obvezu plaćanja sredstava u proračun EU -a. Odnosno, Republika Hrvatska, jedinice regionalne uprave i jedinice lokalne samouprave imaju priliku sudjelovati u povlačenju sredstava iz proračuna EU-a kroz razne projekti koji su usklađeni s osnovnim ciljevima EU-a, nacionalnim, regionalnim i lokalnim strateškim dokumentima

Proračunski prihod grada Sinja iznosi približno 70 milijuna kuna, a potpisani su ugovori o financiranju projekata u ukupnoj vrijednosti od približno 550 milijuna kuna. Ovo financiranje omogućilo je obnovu i uređivanje kulturne baštine grada Sinja s ciljem povećanja njegove vrijednosti i poboljšanja života građana kroz povećanje zaposlenosti i socijalne uključenosti, kao i boljom infrastrukturom. Zbog ograničenog proračuna, Sinj nikada ne bi uspio realizirati tako velike projekte bez pomoći Europske unije. Zbog svog strateškog položaja Sinj i Cetinska krajina idealna su mjesta za razvoj selektivnih oblika turizma, a posebno je ukazano na mogućnost razvoja ruralnog turizma.

(40 stranica / 7 slika / 3 tablica / 51 literaturnih navoda / jezik izvornika: hrvatski)

Rad je pohranjen u: Knjižnici Veleučilišta u Šibeniku

Ključne riječi: Europska unija, ESI fondovi, financiranje, Sinj

Mentor: dr.sc. Domagoja Buljan Barbača

Rad je prihvaćen za obranu:

BASIC DOCUMENTATION CARD

Polytechnic of Šibenik

Master thesis

Department of Management

Graduate Studies of Management

OPPORTUNITIES FOR THE DEVELOPMENT OF THE CITY OF SINJ WITH THE USE OF EUROPEAN MONEY

Josipa Ančić

Turjaci 240, josipaa500@gmail.com

Abstract (up to 300 words)

The thesis focuses on EU funds, which are financial instruments for the implementation of certain EU public policies in the Member States. European and Structural Funds are used by the Member States, while candidate countries use IPA pre-accession assistance tools. By becoming a full member of the European Union, the Republic of Croatia has acquired the right to dispose of EU budget funds and the obligation to pay funds to the EU budget. That is, the Republic of Croatia, regional government units and local self-government units have the opportunity to participate in the withdrawal of funds from the EU budget through various projects that are in line with the basic EU objectives, national, regional, and local strategic documents.

The budget revenue of the city of Sinj is approximately 70 million kroner, and contracts have been signed to finance projects worth a total of approximately 550 million kunas. This funding has enabled the restoration and arrangement of the cultural heritage of the city of Sinj with the aim of increasing its value and improving the lives of citizens through increased employment and social inclusion, as well as better infrastructure. Due to the limited budget, Sinj would never have been able to implement such large projects without the help of the European Union. Due to their strategic position, Sinj and Cetina region are ideal places for the development of selective forms of tourism, and the possibility of developing rural tourism was especially pointed out.

(40 pages / 7 figures / 3 tables / 51 references / original in Croatian language)

Paper deposited in: Library of Polytechnic of Šibenik

Keywords: European Union, ESI funds, financing, Sinj

Supervisor: dr.sc. Domagoja Buljan Barbača

Paper accepted:

SADRŽAJ:

1. UVOD	1
2. EUROPSKA UNIJA	2
2.1. Republika Hrvatska i EU	3
3. KOHEZIJSKA POLITIKA I ESI FONDOVI	4
3.1. Europski strukturni i investicijski fondovi (ESIF)	5
3.1.1. Kohezijski fond (KF)	7
3.1.2. Europski socijalni fond (ESF)	7
3.1.3. Europski fond za regionalni razvoj (ERFR)	8
3.1.4. Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj (EPFR)	9
3.1.5. Europski fond za pomorstvo i ribarstvo (ERFR)	10
3.1.6. Iskorištenost ESIF u RH za razdoblje 2014. - 2020.	11
4. STRATEŠKI DOKUMENTI	14
4.1. Zajednički strateški okvir (ZSO)	14
4.2. Europa 2020	14
4.3. Sporazum o partnerstvu	15
4.4. Operativni programi	16
4.5. Natječajna dokumentacija	17
4.5.1. Analiza dionika	19
4.5.2. Analiza problema	19
4.5.3. Analiza ciljeva	21
4.5.4. Logička matrica	22
4.5.5. Proračun projekta	23
4.5.6. Plan aktivnosti – ganttogram	23
5. GRAD SINJ	25
5.1. Razvojna strategija grada Sinja	25
5.1.1. Vizija grada Sinja	26
5.2. Indeks razvijenosti	28
5.3. Važnost europskog novca za grad Sinj	29
5.4. Ruralni turizam u Sinju	30
5.4.1. Općenito o ruralnom turizmu	31

5.4.2.	Mogućnost razvoja ruralnog turizma na području Sinja.....	32
5.4.3.	Primjeri dobre prakse ruralnog tuizma na području Sinja.....	34
5.5.	Mogućnosti financiranja ruralnog turizma korištenjem Europskog novca...	34
5.5.1.	HAMAG-BICRO zajmovi	36
6.	ZAKLJUČAK.....	40
	LITERATURA	41

1. UVOD

Republika Hrvatska 1. srpnja 2013 postala je punopravna članica Europske unije , čime je dovršen proces koji je započeo 21. veljače 2003., kada je Republika Hrvatska podnijela zahtjev za punopravno članstvo. Kao punopravna članica Europske unije, Republika Hrvatska stekla je pravo raspolaganja sredstvima iz proračuna EU -a i obvezu plaćanja sredstava u proračun EU -a. Proračun EU-a planiran je kroz sedmogodišnji financijski okvir.

Rad je podijeljen na tri dijela. U prvom dijelu ukratko je opisana povijest Europske unije, pristup Republike Hrvatske Europskoj uniji Drugi dio rada opisuje kohezijsku politiku koja predstavlja strategiju EU-a za promicanje skladnog razvoja država članica, osvrt je i na fondove EU-a i prikazuje se iskorištenost fondova Republike Hrvatske u planskom razdoblju 2014.-2020. Objašnjavaju se strateški dokumenti koji su od velikog značaja za korištenje ESI fondova. Strateški dokumenti uključuju partnerski sporazum koji je utvrđen na nacionalnoj razini, temeljni strateški dokument na razini EU-a je strategija Europa 2020. i četiri operativna plana za razdoblje 2014.-2020. Također je objašnjena projektna dokumentacija potrebna za prijavu na natječaje. Nakon ključnih informacija o financiranju i strateškim dokumentima, treći dio rada opisuje razvojnu strategiju Sinja kao osnovu za korištenje europskih fondova u Sinju, te opisuje neke europske projekte koji se provode u Sinju i njihovu važnost za razvoj grada, prikazuje se ruralni turizam kao mogućnost razvoja grada Sinja uz pomoć europskog novca.

2. EUROPSKA UNIJA

Europska Unija nije uvijek bila velika kao što je to slučaj danas. EU danas broji 27 članica, a Ujedinjeno Kraljevstvo se povuklo iz Europske unije krajem siječnja 2020. godine

Glavni cilj osnivanja Europske unije je bio sprječavanje krvavih i čestih ratova koji su vrhunac dosegli u Drugom svjetskom ratu. Potpisivanjem Pariških ugovora 1951. godine rodila se ideja o stvaranju jedinstvene Europske integracije. Europsku zajednicu za ugljen i čelik je osnovalo 6 država, a to su: Belgija, Francuska, Njemačka, Italija, Nizozemska i Luksemburg. Prijedlog o osnivanju navedene zajednice je u svom govoru predstavio francuski ministar vanjskih poslova Robert Schuman 5. svibnja. 1950. godine te se ovaj datum slavi kao rođendan Europe to jest Dan Europe. Sljedeći korak između država osnivačica je bilo potpisivanje ugovora u Rimu 1957. godine gdje se osniva Europska zajednica tako zvano zajedničko tržište.

Ugovorom iz Maastrichta koji je stupio na snagu 1993. godine su postavljeni ciljevi ekonomske i monetarne Unije, jedinstvene valute te je prvi puta uveden naziv Europska unija.

U skladu s ovim ugovorom Unija se temelji na tri stupa, a to su: 3 europske zajednice koje predstavljaju prvi stup te dva dodatna područja suradnje (2. i 3. stup): zajednička vanjska i sigurnosna politika te zajedničko pravosuđe i unutranji poslovi odnosno sigurnosna politika.¹

Euro je simbol jedinstvene valute u 19 od 27 država članica, predstavlja opipljivi dokaz europske integracije. Naziv euro je odabran na sjednici Europskog vijeća u Madridu 1995. godine, a prvo uvođenje je bilo u siječnju 2002. godine.² Schengensko područje je područje sastavljeno od 26 europskih država koje su službeno ukinule putovnice i druge vrste granične kontrole na svojim međusobnim granicama. Za posjetitelje EU-a to znači da Schengensko područje djeluje kao jedinstvena zemlja, to jest jednom kada uđete u jednu schengensku zemlju ušli ste u sve njih.

Europska Unija broji 9 institucija, a to su Europsko vijeće, Vijeće europske unije, Europski parlament, Europska komisija, Sud europskih zajednica, Europska središnja banka, Europski revizijski sud, Odbor regija, Gospodarski i socijalni odbor, Pučki pravobranitelj – Ombudsman.³

¹ [http://www.mvep.hr/hr/vanjska-politika/multilateralni-odnosi-starog-ijvhj/europska-unija-\(eu\)/](http://www.mvep.hr/hr/vanjska-politika/multilateralni-odnosi-starog-ijvhj/europska-unija-(eu)/) (01.05.2021.)

² https://europa.eu/european-union/about-eu/euro_hr (01.05.2021.)

³ <http://www.mvep.hr/hr/hrvatska-i-europska-unija/institucije-europske-unije/> (01.05.2021.)

2.1. Republika Hrvatska i EU

Europska unija je za zemlje jugoistočne Europe razvila proces Stabilizacije i pridruživanja. Ovim procesom za zemlje jugoistočne Europe se otvorila mogućnost pridruživanja. Prvi korak za RH je bilo sklapanje navedenog Sporazuma. RH je Sporazum sklopila 29. listopada 2001. godine. Nakon sklapanja Sporazuma RH je podnijela zahtjev za članstvom u EU 21. veljače 2003. U lipnju 2004. Europsko vijeće je potvrdilo Hrvatsku kako državu kandidatkinju, a pristupni pregovori su bili otvoreni u listopadu 2005. godine.⁴

Prvi korak za RH je bio usporedba zakonodavstva odnosno screening. Screening predstavlja provjeru ili analitičko ispitivanje pravne stečevine te predstavlja pripremnu fazu pristupnih pregovora.

Screening se odvijao u dvije faze, a to su:

- multilateralni screening – Europska komisija predstavlja pravnu stečevinu
- bilateralni screening – zemlja kandidat daje prikaz stanja svoje zemlje

Nakon što je RH usvojila pravnu stečevinu, pregovori su mogli započeti. Nakon šest godina pregovornja, pregovori su zatvoreni krajem lipnja 2011. godine, početkom prosinca Europski parlament je dao suglasnost za pristupanje Hrvatske Europskoj uniji, te je Hrvatska 9. prosinca 2011. potpisala Sporazum o pristupanju. Hrvatski sabor je ratificirao Sporazum u ožujku 2012. godine. 1. srpnja 2013. godine Sporazum stupa na snagu te je Hrvatska postala punopravna članica Europske unije.⁵ Hrvatski put je trajao više od dvanaest godina. Članstvo u Europskoj uniji je omogućilo mobilnost, putovanje bez viza i putovnica, hrvatska je postala punopravna korisnica ESI fondova i programa Europske unije. Također, Hrvatska postaje obvezna uplaćivati novčana sredstva u europski proračun.

⁴ <http://www.mvep.hr/hr/hrvatska-i-europska-unija/pregovori/> (01.05.2021.)

⁵ Ibidem

3. KOHEZIJSKA POLITIKA I ESI FONDOVI

Kohezijska politika je strategija Europske unije koja promiče skladan i uravnotežen razvoj država članica i regija. Zapravo, prepoznata je kao politika solidarnosti koja predstavlja sredstvo za pružanje regionalne pomoći kroz integraciju. Sredstva kohezijske politike bit će uglavnom ulagačko oruđe za mjere koje podupiru zapošljavanje, inovacije, obrazovanje, gospodarski rast sve sa ciljem kako bi se smanjile gospodarske, teritorijalne i socijalne razlike. Institucije EU-a kreiraju politiku svakih 7 godina

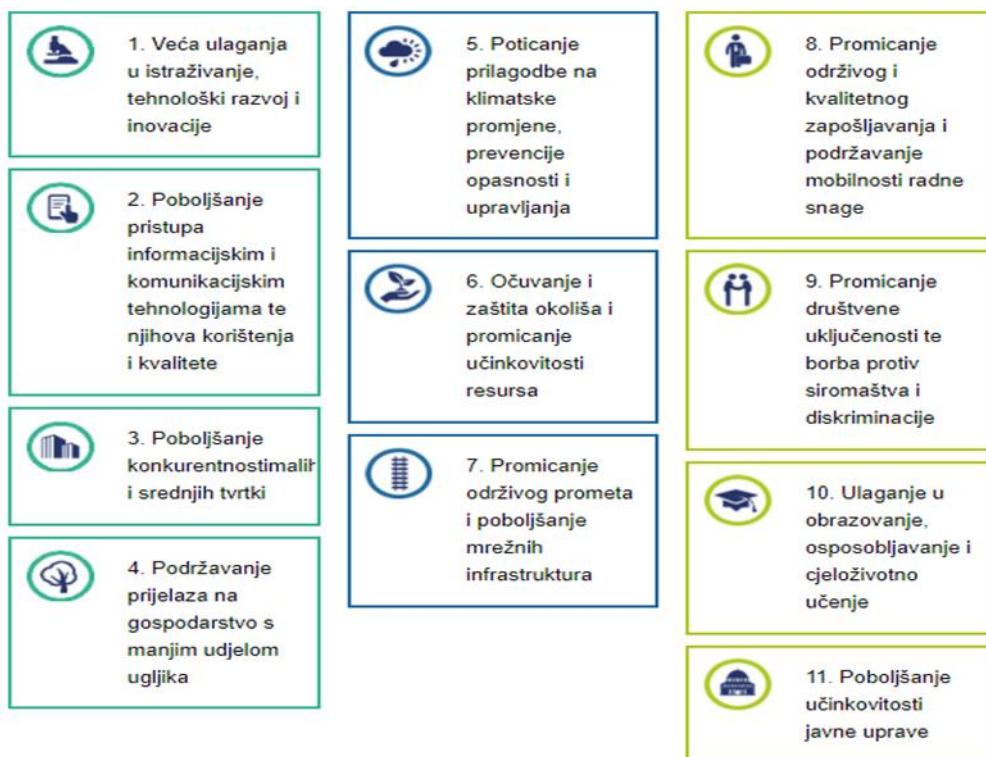
Oprilike 32% (351,8 milijardi eura) proračuna europske unije u programskom razdoblju 2014.-2020 dodjeljuje se financijskim instrumentima kojima se podupire kohezijska politika. Prilikom raspodjele sredstava prednost su dobile države i regije koj zaostaju u razvoju, odnosno one države koje imaju 75% manji BDP per capita od europskog prosjeka Hrvatskoj je za razdoblje 2014. – 2020. ukupno bilo dodijeljeno 8,4 milijardi eura u sklopu kohezijske politike.⁶ Koje su raspoređene na sljedeći način:⁷

- 5,84 milijardi eura za manje razvijene regije (sve),
- 2,56 milijardi eura iz Kohezijskog fonda,
- 146,1 milijun eura za europsku teritorijalnu suradnju,
- 66,2 milijun eura za inicijativu za zapošljavanje mladih.

⁶ https://ec.europa.eu/regional_policy/hr/information/publications/factsheets/2014/cohesion-policy-and-croatia (01.05.2021.)

⁷ Ibidem

Slika 1: 11 ciljeva kohezijske politike

Izvor: https://ec.europa.eu/regional_policy/hr/policy/how/priorities/2014-2020/

Kohezijska politika promiče 11 ciljeva koji pomažu postizanju prioriteta Strategije Europa 2020. Ciljevi kohezijske politike koji su prikazani na Slici 1 će se provoditi iz tri fonda, a to su: ERDF, ESF i KF. Investicije iz ERDF-a podržat će svih 11 ciljeva, ali prva 4 cilja smatraju se prioritetima. Temeljni prioriteti za ESF su ciljevi od 8 do 11, iako taj fond podržava ciljeve od 1 do 4. KF podržava ciljeve od 4 do 7 i 11. cilj.⁸

3.1. Europski strukturni i investicijski fondovi (ESIF)

Hrvatska je imala pristup prepristupnim fondovima. 2007. godine su se prepristupni fondovi, a to su CARDS, PHARE, ISPA i SEPARD ujedinili pod nazivom IPA.

Osnovni cilj instrumenta IPA je potpora država kandidatkinjama u usklađivanju zakonodavstva s pravnom stečevinom EU-a. Ukupna financijska vrijednost IPA instrumenta za

⁸ https://ec.europa.eu/regional_policy/hr/policy/how/priorities (01.05.2021.)

RH u financijskom razdoblju 2007. – 2013. iznosila je 998 milijuna eura. Nakon ulaska u EU Hrvatska je dobila pristup ESI fondovima.

Europski fondovi su financijski instrumenti za provedbu pojedine javne politike Europske unije u zemljama članicama. To su fondovi koji financiraju projekte koji odgovaraju prioritetima Kohezijske politike.

ESI fondovi su uvedeni 2014. novom reformom, to je utjelovljenje svih dosadašnjih fondova i ulaganja koje je EU donijela za države članice. Zahvaljujući razvoju ovih novih resursa, ciljevi i podjela politike EU-a su postali jasniji, a regije su počele vidjeti neka poboljšanja. Glavni cilj ovih sredstava je ulaganje u otvaranje novih radnih mjesta te u održivo i zdravo gospodarstvo i okoliš. Sredstvima upravljaju same zemlje Europske unije, kroz niz partnerskih ugovora. Svaka zemlja priprema sporazum s Europskom komisijom, organizirajući način na koji će se sredstva koristiti.

U tablici 1 je prikazana alokacija sredstava za RH u promatranom razdoblju. Republici Hrvatskoj je na raspolaganju ukupno 10,7 milijardi eura za korištenje iz ESI fondova. Najviše sredstava je usmjereno na provedbu ciljeva kohezijske politike, a to se ostvaruje kroz prva tri fonda u promatranom tablici.

Tablica 1: Raspodjela ESI fondova

Naziv ESI fonda	Alokacije (u eur)
Europski fond za regionalni razvoj (EFRR)	4.700.499.588
Kohezijski fond (CF)	2.130.755.644
Europski socijalni fond (ESF)	1.621.046.414
Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj (EPFRR)	2.026.222.500
Europski fond za pomorstvo i ribarstvo (EFPR)	252.643.138
Ukupno	10.731.167.284

Izvor: <http://www.strukturnifondovi.hr/esi-fondovi-2014-2020>

3.1.1. Kohezijski fond (KF)

Kohezijski fond je financijski instrument namijenjen najmanje razvijenim državama članicama sa ciljem jačanja socijalne, ekonomske i teritorijalne Unije u interesu promicanja održivog razvoja.

KF je namijenjen državama članicama u kojima bruto nacionalni dohodak po stanovniku ne prelazi 90 posto prosjeka EU.⁹ Kohezijski fond je važan za EU jer se usredotočuje na smanjenje ekonomskih i društvenih razlika i na promicanje održivog razvoja. U promatranom financijskom razdoblju 2014. – 2020. KF je bio dostupan sljedećim državama članicama: Bugarska, Cipar, Češka, Estonija, Grčka, Hrvatska, Mađarska, Latvija, Litva, Malta, Poljska, Portugal, Rumunjska, Slovačka i Slovenija. Kohezijski fond dodjeljuje ukupno 63,4 milijarde eura za aktivnosti namijenjene za zaštitu okoliša i prometnu infrastrukturu. Hrvatskoj su osigurana sredstva u iznosu od 2,1 milijarde eura.

Korisnici ovog fonda su tijela javne vlasti kroz financiranje velikih nacionalnih projekata, ali i poslovni sektor može sudjelovati u postupcima javne nabave za isporuke dobara i uslugu te u obavljanju radova.¹⁰

3.1.2. Europski socijalni fond (ESF)

ESF je fond pomoću kojeg EU podržava radna mjesta, pokušavajući olakšati zapošljavanje. Glavna akcija ovog fonda je ulaganje u ljudski potencijal. Pomoću ovog fonda nastoji se povećati mogućnost zapošljavanja mnogih Europljana, osobito onih koji teško dolaze do posla. Hrvatskoj su osigurana sredstva iz ESF-a u iznosu od 1,6 milijardi eura.

Ciljevi koji se ostvaruju korištenjem ovog fonda su:¹¹

- zapošljavanje i mobilnost radne snage,
- ulaganje u obrazovanje i razvoj novih vještina,
- promicanje socijalne uključenosti i
- jačanje institucija.

⁹ <https://www.eu-projekti.info/fond/kohezijski-fond/?from=8> (04.05.2021.)

¹⁰ Ibidem

¹¹ <http://europski-fondovi.eu/program/europski-socijalni-fond> (03.05.2021.)

Budući cilj Europske unije je stvoriti što više i boljih radnih mjesta, promičući društveno inkluzivnije društvo. Ti su ciljevi srž strategije Europa 2020 za stvaranje pametnog, održivog i uključivog rasta u EU. Europska komisija i zemlje EU-a postavljaju prioritete ESF-a i odlučuju o načinu trošenja sredstava. Jedan od najvažnijih prioriteta je povećanje fleksibilnosti radnika s novim vještinama i tvrtki s novim načinima rada. Štoviše, razmotreni su i drugi značajni aspekti, poput pristupa zapošljavanju koji slijede mlađi kroz transakciju od škole do posla te intenzivnija obuka manje kvalificirane radne snage kako bi poboljšali svoje izgleda na tržištu rada.

ESF je usmjeren na pomaganje ljudima koji su u nepovoljnom položaju da se zaposle. Ovo predstavlja dio jačanja socijalne uključenosti kako bi se osobama u nepovoljnom položaju pomoglo da se brzo vrate na posao ukoliko izgube posao. ESF promiče mnoge lokalne, regionalne i nacionalne projekte vezane za zapošljavanje diljem Europe.

Financijska sredstva iz ESF-a su dostupna putem država članica, program ne financira projekte direktno iz Bruxellesa.¹² Program se provodi kroz pojedine projekte koji se odvijaju pod vodstvom različitih organizacija. Odnosno, za korištenje sredstva iz ESF-a mogu se prijaviti svi oni koji ispunjavaju ciljeve ovoga fonda. Primarna aktivnost i usmjerenost ESF-a, kao što je već navedeno je na ljude.

3.1.3. Europski fond za regionalni razvoj (EFRR)

Glavni fokus EFRR-a je jačanje ekonomske i socijalne kohezije u cijeloj Europskoj uniji, nastojeći poboljšati uvjete u manje razvijenim regijama. Sredstva su koncentrirala na četiri prioritetna područja koje se nazivaju prioritetne osi, to su:¹³

- inovacije i istraživanje,
- digitalni program,
- podrška malim i srednjim poduzećima i
- razvoj ekonomije s niskim udjelom ugljika.

Sredstva EFRR-a dodjeljuju se ovisno o kategoriji i ekonomsko – socijalnom stanju regije u kojoj se upravlja sredstvima. U razvijenim regijama najmanje 80 posto sredstava mora se usredotočiti na barem dva od ovih prioriteta, u tranzicijskim regijama taj je fokus na 60 posto sredstava, a u manje razvijenim regijama postotak je 50 posto. Štoviše, opravdana količina

¹² Ibidem

¹³ <https://www.eu-projekti.info/fond/europski-fond-za-regionalni-razvoj/> (03.05.2021.)

resursa mora se usmjeriti prema projektima i programima niskougljičnog gospodarstva. Za razvijene regije iznosi 20 posto, za tranzicijske regije 15 posto, a manje razvijene regije 12 posto. Razina potrebnog sufinanciranja u manje razvijenim regijama iznosi do 85 posto troškova projekta, u tranzicijskim do 60 posto, a u razvijenim do 50 posto. Potencijalni korisnici navedenog fonda su tijela državne uprave, znanstveno istraživački sektor, mala i srednja poduzeća.

Važan program koji se financira iz EFRR-a je Europska teritorijalna suradnja koja se odnosi na stvaranje sustavne suradnje na lokalnoj, regionalnoj i državnoj razini s partnerima iz susjednih zemalja i ostalih regija Europske unije.¹⁴ EFRR također posvećuje posebnu pozornost posebnim teritorijalnim obilježjima. Sredstva EFRR-a usmjerena su na smanjenje ekonomskih, okolišnih i društvenih problema u urbanim područjima. S posebnim naglaskom na održivi urbani razvoj. Najmanje 5 posto sredstava EFRR-a izdvojeno je za ovo područje kojim upravljaju gradovi. Područja koja su prirodno nepovoljnija s geografskog gledišta odnosno najudaljenija područja imaju korist za posebne pomoći EFRR-a za rješavanje mogućih nedostataka zbog njihove udaljenosti. Alokacija sredstava za RH u promatranom razdoblju iznosi 4,7 milijardi eura.

3.1.4. Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj (EPFRR)

EPFRR je povezan sa zajedničkom poljoprivrednom politikom (ZPP) te se financira sredstvima iz ZPP-a. EPFRR je posvećen izravnom plaćanju poljoprivrednicima i mjerama za upravljanje poljoprivrednim tržištima. Cilj ovog fonda je jačanje ruralne politike i pojednostavljenje njene provedbe. Kroz ovaj fond se omogućava očuvanje eko-sustava, pošumljavanje, razvoj ruralnog poduzetništva, uvođenje inovacija u poljoprivredni sektor, zaštita klimatskih uvjeta. Odnosno, omogućuje se intergracija ruralnih područja u ekonomske tokove država članica.

EPFRR na razini EU-a ima proračun od 100 milijardi eura od 2014. do 2020., a ukupna alokacija sredstava za RH iznosi 2,02 milijarde eura.

Sredstva fonda su namijenjena: poljoprivrednim gospodarskim subjektima, poljoprivrednim organizacijama, udrugama za zaštitu okoliša, poljoprivrednicima, šumarima.¹⁵

¹⁴ <https://strukturfondovi.hr/eu-fondovi/esi-fondovi-2014-2020/teritorijalna-suradnja/> (03.05.2021.)

¹⁵ <http://europski-fondovi.eu/eafrd> (05.05.2021.)

Opći ciljevi EPFRR-a su:¹⁶

- jačanje konkurentnosti konkurentnosti poljoprivrednog i šumarskog sektora, unapređenje kvalitete života u ruralnim područjima,
- zaštita okoliša u urbanim područjima i
- poticanje ruralnog gospodarstva.

Države članice EU-a stvaraju svoje programe ruralnog razvoja na temelju svojih potreba, pokrivajući i prioritete EU-a, poput povećanja održivosti.

Potprogrami EPFRR-a su:¹⁷

- poboljšanje konkurentnosti poljoprivrede i šumarstva,
- zaštita okoliša i upravljanje zemljištem,
- diversifikacija ruralne ekonomije i kvaliteta života u ruralnim područjima,
- LEADER.

Najmanje 30% sredstava svakog programa ruralnog razvoja mora se koristiti za mjere vezane za okoliš i klimatske promjene, a najmanje 5% za LEADER.

LEADER se odnosi na lokalne strategije razvoja koji promiče razvoj ruralnih područja. Važno je osnivanje lokalnih akcijskih grupa, LAG-ova koje će voditi cjelokupan proces.¹⁸

3.1.5. Europski fond za pomorstvo i ribarstvo (EFPR)

EFPR pomaže području ribarstva u prelasku na održive ribolovne tehnike, podržava obalne zajednice pri jačanju njihovih gospodarstva i financijske projekte. Nadalje, pomaže u podržavanju održivih tvornica akvakulture. Kroz EFPR se ostvaruju ciljevi zajedničke ribarstvene politike (ZRP) i integrirane pomorske politike (IPP).¹⁹ Drugim riječima rečeno iz ovog fonda se osiguravaju sredstva ribarskoj industriji i priobalnim područjima uz cilja ostvarivanja konkurentnosti i održivog ribarstva i akvakulture uz promicanje ekološkog ribarstva i metoda proizvodnje. Fond se koristi za sufinanciranje projekata zajedno s nacionalnim financiranjem. Temelj za dodjelu financijskih sredstava je veličina ribarske

¹⁶ Ibidem

¹⁷ Ibidem

¹⁸ Ibidem

¹⁹ <http://europski-fondovi.eu/eff> (05.05.2021.)

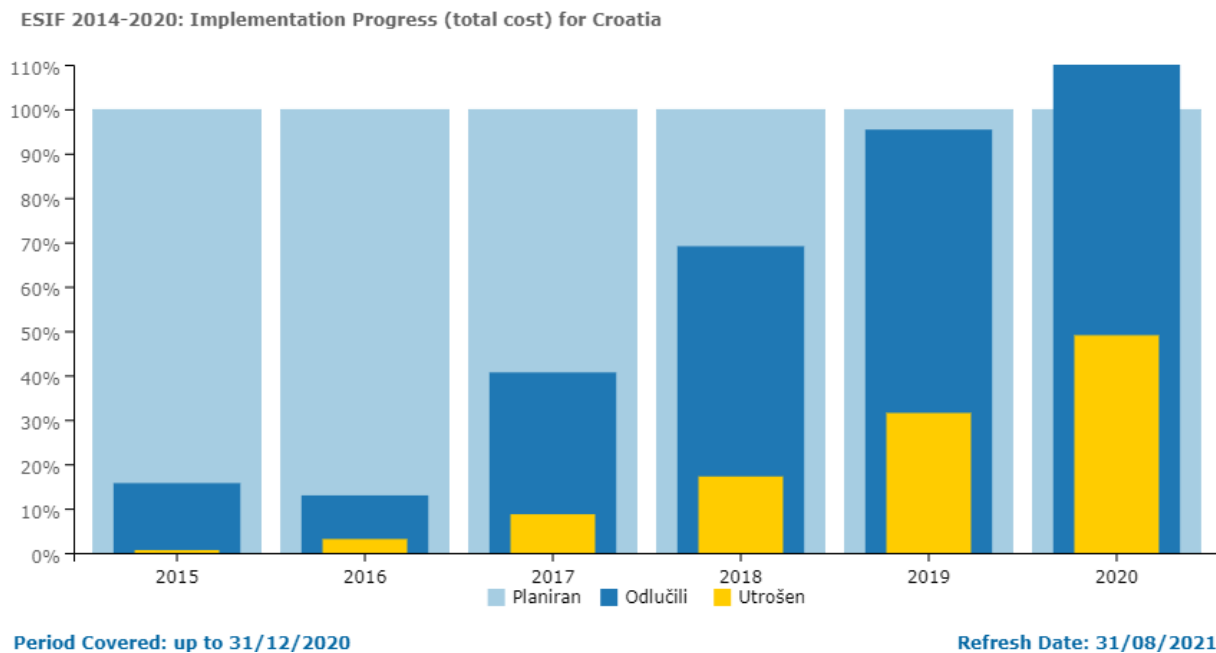
industrije svake države članice. Iz navedenog fonda Hrvatskoj su dodijeljena sredstva u iznosu od 252 milijuna eura.

3.1.6. Iskorištenost ESIF u RH za razdoblje 2014. - 2020.

Kao najmlađa država članica EU-a tijekom planskog razdoblja 2014.-2020. Hrvatska ima na raspolaganju 10,7 milijardi eura za gospodarski i društveni razvoj. Za korištenje europskih fondova svaka država članica Europske unije mora imati ugovor o partnerstvu i operativni plan odobren od strane Europske komisije. Sljedeće poglavlje će detaljnije objasniti ugovor o partnerstvu i operativne programe.

Sredstva se dodjeljuju prema pravilu N+3, što je bitno za usporedbu ovjerenih i planiranih ciljeva. Pravilo N+3 fleksibilan je rok za raspoređivanje raspoloživih sredstava, a "N" je programska godina u kojoj se dodjeljuju određena sredstva. To znači da se sredstva dodijeljena 2020. (N) moraju iskoristiti do 31. prosinca 2023. godine. (+3). Na kraju razdoblja ukoliko sredstva nisu iskorištena, sredstva će se vratiti u proračun EU. Zahvaljujući sredstvima EU ta su sredstva imala značajan utjecaj na svakodnevni život hrvatskih građana. Sve su to veliki infrastrukturni projekti u sektoru prometa i zaštite okoliša. Kroz projekte koje financira EU stvorene su mnoge nove poslovne prilike za tvrtke i građane. Veliki iznos sredstava uložen je u znanstvena istraživanja, tehnološki razvoj i inovacije, postavljajući temelje za jačanje konkurentnosti i gospodarskog razvoja, omogućeno je obnavljanje i zaštita kulturne baštine.

Grafikon 1: Prikaz iskorištenosti ESI fondova u RH

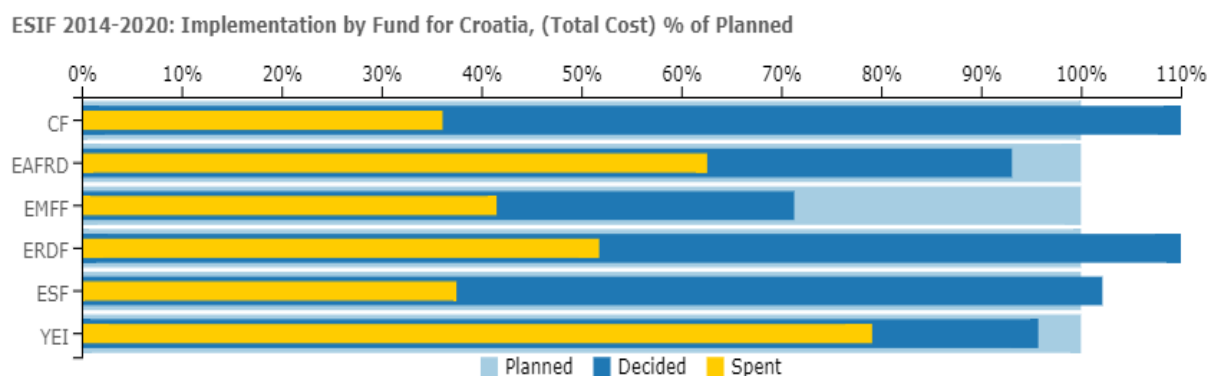

Izvor: <https://cohesiondata.ec.europa.eu/countries/HR>

Prema podacima iz grafikona 1, zaključno s 31 kolovoza 2021. vrijednost ugovorenih projekata iznosila je 15,78 milijardi eura, što predstavlja 125 posto dodijeljenih sredstava. Ukupno je isplaćeno u RH proračun 6,20 milijarde eura, što čini 49 posto dodijeljenih sredstava. U financijskom razdoblju 2014. – 2020. RH je jedna od najlošije rangiranih država članica po korištenju sredstava, unatoč vrlo visokoj stopi ugovaranja. Od 125% sredstava, samo je 49% konačno implementirano. Stoga je 76% sredstava je neiskorišteno, a ugovoreno.

Ipak, vidljiv je pomak RH iz godine u godinu. Iz grafikona 2 se može zaključiti kako je znatno maji uspjeh zabilježen na početku promatranog razdoblja. U 2015. godini Hrvatska je utrošila samo 1 posto sredstava, te se može zaključiti kako je znatno manji uspjeh ostvaren u početnim godinama zbog prilagodbe na novoostvareno članstvo te je vidljiv napredak rasta iz godine u godinu

Grafikon 2: Prikaz iskorištenosti pojedinog fonda u RH

Period Covered: EAFRD: 31/12/2020, EMFF: 31/12/2020, YEI, ESF, CF, ERDF: 31/12/2020

Refresh Date: 06/09/2021

Izvor: <https://cohesiondata.ec.europa.eu/countries/HR>

Iz grafikona 3 se može zaključiti kako se iz EU proračuna u proračun RH uplatilo 2,86 milijarde eura iz ERDF-a to jest 52 posto sredstava je isplaćeno u odnosu na ugovorena sredstva fonda. Taj postotak govori kako je dosada 52 posto od ukupne alokacije ERDF-a uplaćeno u proračun RH odnosno da je 52 posto ukupne alokacije fonda iskorišteno. Vidljivo je kako je najmanji postotak uplate iz CF-a 36 posto, ali CF ima najveću stopu ugovorenih sredstava, dok je najveća uplata, 63 posto iz EAFRD-a. Može se zaključiti kako je najmanja iskorištenost CF-a dok najveću iskorištenost ima EAFRD.

4. STRATEŠKI DOKUMENTI

Prilikom izrade projektne dokumentacije za prijavu na natječaje iz fondova EU potrebno je voditi računa o zakonodavnom i strateškom okviru Europske unije. Projektnu ideju je bitno uskladiti s prioritetima Europske unije, a kako bi se to odradilo potrebno je poznavati strateške dokumente koji su značajni za ESI fondove. Kroz Strateške dokumente se definiraju najvažnija područja na koja se razvoj treba fokusirati.

Temeljni strateški dokumenti u financijskom razdoblju 2014.-2020.:

- Zajednički strateški okvir (ZSO)
- Europa 2020
- Sporazum o partnerstvu
- 4 Operativna programa

4.1. Zajednički strateški okvir (ZSO)

Zajednički strateški okvir dokument je koji definira sveobuhvatnu strategiju i okvir ulaganja za korištenje svih ESI fondova te sadrži preporuke za učinkovito korištenje fondova EU za postizanje strateških ciljeva Europe 2020. Kroz zajednički strateški okvir, države članice dobivaju smjernice i pravila kako bi iskoristile financijske mogućnosti koje pružaju ESI fondovi, usredotočujući se na prioritete strategije Europa 2020.

4.2. Europa 2020

Europa 2020. osnovni je strateški dokument EU-a za razdoblje 2014.-2020. koji definira prioritete i ciljeve EU-a za daljnji razvoj i rast. Europa 2020 postavlja viziju europskog društvenog tržišnog gospodarstva za 21. stoljeće. Europa 2020. postavlja tri međusobno povezana prioriteta, a to su:

- Pametan rast - razvoj gospodarstva temeljenog na znanju i inovacijama
- Održiv rast - promicanje resursno učinkovitijeg, zelenijeg i konkurentnijeg gospodarstva
- Uključiv rast - gospodarstvo s visokim stupnjem zaposlenosti koje potiče rast, donoseći društvenu i regionalnu koheziju.

EU definira gdje želi biti do 2020 kroz ostvarivanje primarna tri prioriteta, za tu svrhu su kreirani sljedeći ciljevi:²⁰

- 75 % populacije u dobi između 20- 64 godine trebalo bi biti u radnom odnosu,
- 3 % BDP-a EU treba uložiti u istraživanje i razvoj,
- Smanjenje emisije stakleničkih plinova za 20% niže od razina iz 1990., povećanje udjela energije dobivene iz obnovljivih izvora na 20%, povećanje energetske učinkovitosti za 20%,
- Postotak osoba koje prijevremeno napuste školovanje trebao bi biti ispod 10 %, a najmanje 40% osoba u dobi od 30 do 34 godine trebalo bi završiti visoki stupanj obrazovanja,
- smanjenje broja ljudi koji žive u siromaštvu, socijalnoj isključenosti ili su izloženi riziku od takvog života za najmanje 20 milijuna.

Svi navedeni ciljevi se međusobno nadopunjavaju. Primjerice, siromaštvo se smanjuje kroz povećanje stope zapošljavanja, ukoliko se poveća razina obrazovanje smanjuje se nezaposlenost. Ulaganjem u istraživanje i razvoj doprinosi rastu konkurentnosti na tržištu uz mogućnost stvaranja novih radnih mjesta. Smanjenjem emisije stakleničkih plinova i korištenje obnovljivih izvora energije uvelike pridonosi borbi protiv klimatskih promjena.

4.3. Sporazum o partnerstvu

Sporazum o partnerstvu ključni je dokument za korištenje sredstava iz ESIF-a. To je Sporazum kojim se postižu zajednički ciljeve strategije Europa 2020. te se uspostavlja na nacionalnoj razini. Svrha je partnerskog sporazuma je opisati sveobuhvatnu strategiju Republike Hrvatske za postizanje zajedničkih europskih ciljeva rasta i zapošljavanja. Europska komisija potvrdila je Sporazum o partnerstvu s Republikom Hrvatskom krajem listopada 2014. godine

Kroz partnerski sporazum se opisuje kako će Republika Hrvatska postići prioritete strategije Europa 2020.

²⁰ <https://vlada.gov.hr/europa-2020/19454> (01.09.2021.)

Partnerski sporazum sadrži:²¹

- listu svih predloženih programa, (izuzev programa teritorijalne suradnje, budući da oni uključuju više država članica)
- sažetak ex ante evaluacija tih programa,
- odabrane tematske ciljeve i rezultate koji ukazuju na glavne promjene koje se žele postići u određenom području,
- mehanizme za koordinaciju fondova i drugih instrumenata,
- provedbu.

4.4. Operativni programi

Operativni programi su dokumenti u kojima se detaljnije opisuju i razrađuju mjere i aktivnosti za učinkovitu provedbu i korištenje ESI fondova.²²

Države članice izrađuju operativne programe u skladu sa sporazumom o partnerstvu. Svaki operativni program trebao bi navesti koji će od 11 tematskih ciljeva kohezijske politike biti postignut sredstvima dostupnim iz europskog proračuna tijekom promatranog razdoblja razdoblja 2014.-2020. Republika Hrvatska usvojila je četiri operativna programa, a aktivnosti u svakom operativnom programu financiraju se odgovarajućim sredstvima ESIF-a.

Operativni program Konkurentnost i kohezija je osnovni programski dokument za provedbu kohezijske politike EU-a. U okviru ovog programa Republici Hrvatskoj je na raspolaganju 6,881 milijarda eura od čega 4,321 milijarda eura iz Europskog fonda za regionalni razvoj (EFRR) i 2,559 milijardi eura iz Kohezijskog fonda (KF). Kada se tome pridoda obvezno sufinanciranje provedbe operativnog programa iz proračuna Republike Hrvatske, njegova ukupna vrijednost raste na 8,081 milijardi eura.²³

Glavni cilj **OP Učinkoviti ljudski potencijali** je promicanje rasta zaposlenosti u Hrvatskoj i jačanje socijalne kohezije. Ukupna vrijednost Operativnog programa Učinkoviti ljudski

²¹ <https://razvoj.gov.hr/o-ministarstvu/djelokrug-1939/eu-fondovi/financijsko-razdoblje-eu-2014-2020/sporazum-o-partnerstvu/32> (01.09.2021.)

²² <https://strukturfondovi.hr/eu-fondovi/esi-fondovi-2014-2020/> (03.09.2021.)

²³ <https://efondovi.mrrfeu.hr/MISCMS/operativni-programi> (04.09.2021.)

potencijali 2014.-2020. iznosi 1,85 milijardi eura, od čega se 1,58 milijardi financira iz Europskog socijalnog fonda, a ostatak iz proračuna RH.²⁴

Cilj **OP za ruralni razvoj** je poboljšati konkurentnost hrvatske poljoprivrede, održivo upravljanje prirodnim resursima i klimatskim promjenama, uravnotežen ruralni razvoj te stvaranje i zaštitu radnih mjesta, te podržati provedbu ZPP-a kroz OP. Ukupna sredstva za program iznose 2,383 milijarde eura, od čega 2,026 milijardi eura potječe iz EPFRR-a, a ostatak iz državnog proračuna Republike Hrvatske.²⁵

U **OP pomorstvo i ribarstvo** Republika Hrvatska je dobila 252.643,138 eura iz Europskog fonda za pomorstvo i ribarstvo na raspolaganje. Cilj programa je promicati uravnotežen i uključiv teritorijalni razvoj ribarstva i akvakulture, područja ribarstva i akvakulture koja su konkurentna, ekološki i gospodarski održiva i društveno odgovorna te potaknuti oblikovanje i provedbu sveobuhvatne pomorske politike EU -a.²⁶

4.5. Natječajna dokumentacija

Kako bi se projekt financirao iz EU fondova, prvi korak je traženje prijedloga ili natječaja. Pozive raspisuje i sredstva dodjeljuju ministarstva. Natječaj sadrži sve potrebne informacije, kao što su: tko su potencijalni prijavitelji, troškove koji se mogu financirati, provedba aktivnosti i uvjeti financiranja. Stoga, prilikom prijavljivanja na određeni poziv, potrebno je detaljno proučiti natječaj. Iz natječaja se može razumjeti da li projektna ideja ispunjava sve zahtjeve i jeste li potencijalni prijavitelj. Također, iz natječaja se mogu iščitati pravila primjenjiva tijekom cijelog procesa provedbe projekta. Nakon pronalaska odgovarajućeg natječaja potrebno je pripremiti projektnu dokumentaciju. Postupak dodjele bespovratnih sredstava iz EU fondova temelji se na operativnom programu. Operativni program opisuje područja financiranja svakog odjela i tko su potencijalni prijavitelji. Postupak dodjele sredstava iz fondova EU-a temelji se upravo na tim programima te ono što u njima nije propisano ne može se ni financirati.

²⁴ Ibidem

²⁵ <https://strukturnifondovi.hr/eu-fondovi/esi-fondovi-2014-2020/program-ruralnog-razvoja-2014-2020/> (04.09.2021.)

²⁶ <https://strukturnifondovi.hr/eu-fondovi/esi-fondovi-2014-2020/op-za-pomorstvo-i-ribarstvo-2014-2020/> (04.09.2021.)

U Europskoj uniji mogu se dobiti sredstva za određene prijedloge projekata te su podijeljeni su u tri osnovne vrste prema namjeni financiranja, a to su:

- Natječaji za dodjelu bespovratnih sredstava - uključuju razne natječaje za financiranje, za različite projekte u različitim sferama društva. Takvi natječaji osmišljeni su kako bi podržali neprofitne projekte koji su od koristi cijeloj zajednici, a mogu biti iz različitih sektora.
- Javna nabava - je izraz koji se koristi za opisivanje nabave dobara i usluga od strane državnih tijela
- Twinning projekti - natječaji za savjetodavnu pomoć koja uključuje suradnju između dvije zemlje.

Upravljanje projektnim ciklusom (PCM) je metoda koja se koristi za planiranje i provedbu projekata financiranih sredstvima EU-a. EK je navedenu metodu 1992. godine, a nakon ažuriranja 2003. godine zove se „Smjernice za upravljanje projektnim ciklusom“.²⁷ Navedene smjernice koriste se za opisivanje svih projektnih aktivnosti i postupaka donošenja odluka korištenih tijekom projekta.

Projektni ciklus prati proces projekta od početne ideje do implementacije. Ciklus je podijeljen u pet faza, koje se logički generiraju jedna na drugu. Drugim riječima, ove su faze postupne i svaka se faza mora završiti prije nego što se prijeđe na sljedeću fazu.

Faze projektnog ciklusa su:

- Programiranje - određuju se smjernice i prioriteti područja financiranja, temelji se na programskim dokumentima EU-a i nacionalnim dokumentima.
- Identificiranje – određivanje projektne ideje u skladu s prioritetima.
- Formuliranje - priprema projektne dokumentacije, obuhvaća detaljnu razradu projekta.
- Provedba - implementiranje projekta, što znači kako će se dogovorena sredstva koristiti.
- Evaluacija – završna faza projekta te se radi o ocjenjivanju završnog projekta, a dobivene informacije koriste se u novoj fazi programiranja.

Projektne dokumentaciju čine analizu troškova i koristi koja uspoređuje sve prednosti nedostatke projekta, studija izvodljivosti koja pomaže u procesu donošenja odluke o

²⁷ Smjernice za upravljanje projektnim ciklusom, EK, 2008. str. 9.

moćnosti ostvarenja i materijalnoj uspješnosti projekta, te: analiza dionika, analiza problema i analiza ciljeva. Na temelju navedenih analiza izrađuje se logička matrica.

4.5.1. Analiza dionika

Cilj analize dionika jest identificirati one osobe i organizacije (tzv. stakeholders) koji će, na direktan ili indirektan način, biti uključeni u provedbu projekta, odnosno kojih se tiču problemi koje rješavamo projektom.²⁸

Drugim riječima, alat je najkorisniji kada je potrebno utvrditi tko je korisnik projekta, naime ciljna skupina i krajnji korisnici, kao i druge vrste dionika, ovisno o sadržaju projekta. Dionici projekta mogu biti fizičke i pravne osobe u zemlji i inozemstvu. Drugim riječima, lokalno stanovništvo, jedinice lokalne i regionalne samouprave, državna tijela, udruge, međunarodne organizacije, tvrtke i drugi. U svakom projektu potrebno je što točnije odrediti koji su ljudi ili organizacije uključeni kako bi se projektne aktivnosti mogle usredotočiti na njih.

- Ciljana skupina je skupina korisnika koji izravno sudjeluju u provedbi projekta i rješavaju njegove probleme.
- Krajnji korisnici su grupa koja će imati dugoročnu korist od projekta na široj društvenoj ili sektorskoj razini.
- Krajnji korisnici su skupine koji ostvaruju dugoročnu korist od projekta.
- Partneri se odnose na organizacije i pojedince koji izravno sudjeluju u provedbi projekta potpisivanjem partnerskih ugovora za provedbu projektnih aktivnosti.
- Suradnici su organizacije i pojedinci koji ne sudjeluju u provedbi projekta na partnerskoj razini, ali podržavaju njegovu provedbu. Suradnik ne dobiva sredstva iz projekta

4.5.2. Analiza problema

Kao dio analize stanja, analiza dionika i analiza problema usko su povezani. Analiza problema identificira negativne aspekte postojeće situacije i utvrđuje "uzročno -posljedičnu vezu" između identificiranih problema

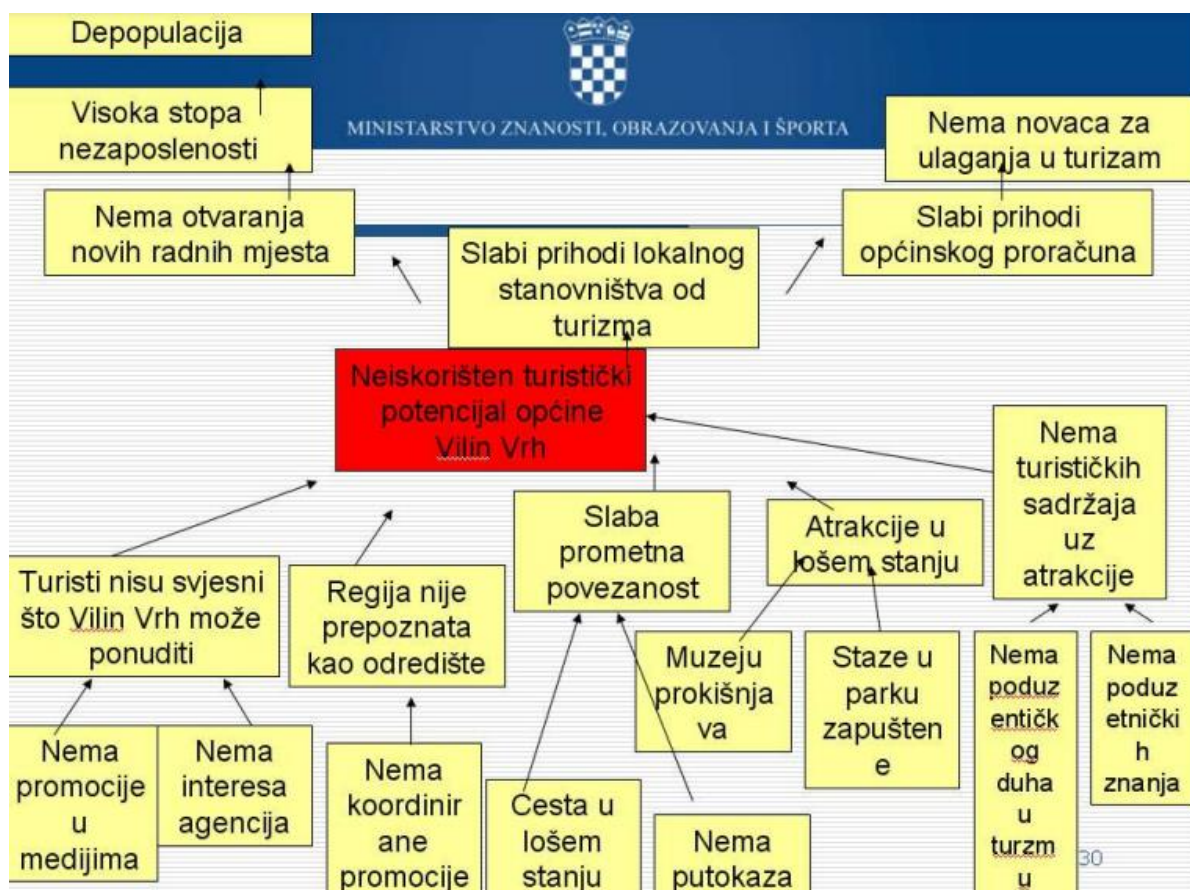
²⁸ <http://www.eu-projekti.info/portal/analiza-dionika-vazan-alat-u-planiranju-projekta> (06.09.2021.)

Uključuje tri glavna koraka:²⁹

- definiranje okvira i predmeta analize,
- određivanje glavnih problema s kojima se suočavaju ciljne skupine i korisnici i
- vizualizacija problema u obliku dijagrama, koji se naziva “problemsko stablo”

Analiza je najefikasnija kada se obavlja u malim grupama, odnosno unutar projektnog tima. Prvi korak je rasprava i utvrđivanje problema od kojeg će se početi. Kada je odobran početni to jest centralni problem, on se stavlja na sredinu grafikona i predstavlja temelj problemskog stabla. Nakon utvrđivanja glavnog problema, slijedi identifikacija uzroka glavnog problema koji predstavljaju korijenje stabla. Na kraju se identificiraju posljedice problema, koje predstavljaju grane stabla. Naime, ovakav grafički prikaz omogućava shvaćanje problema kao uzrok-posljedica koji su vezani uz centralni problem.

Slika 2: Primjer problemskog stabla

²⁹ Smjernice za upravljanje projektom ciklusom, EK, 2008., str. 70.

Izvor: Predavanja iz kolegija Upravljanje EU projektima

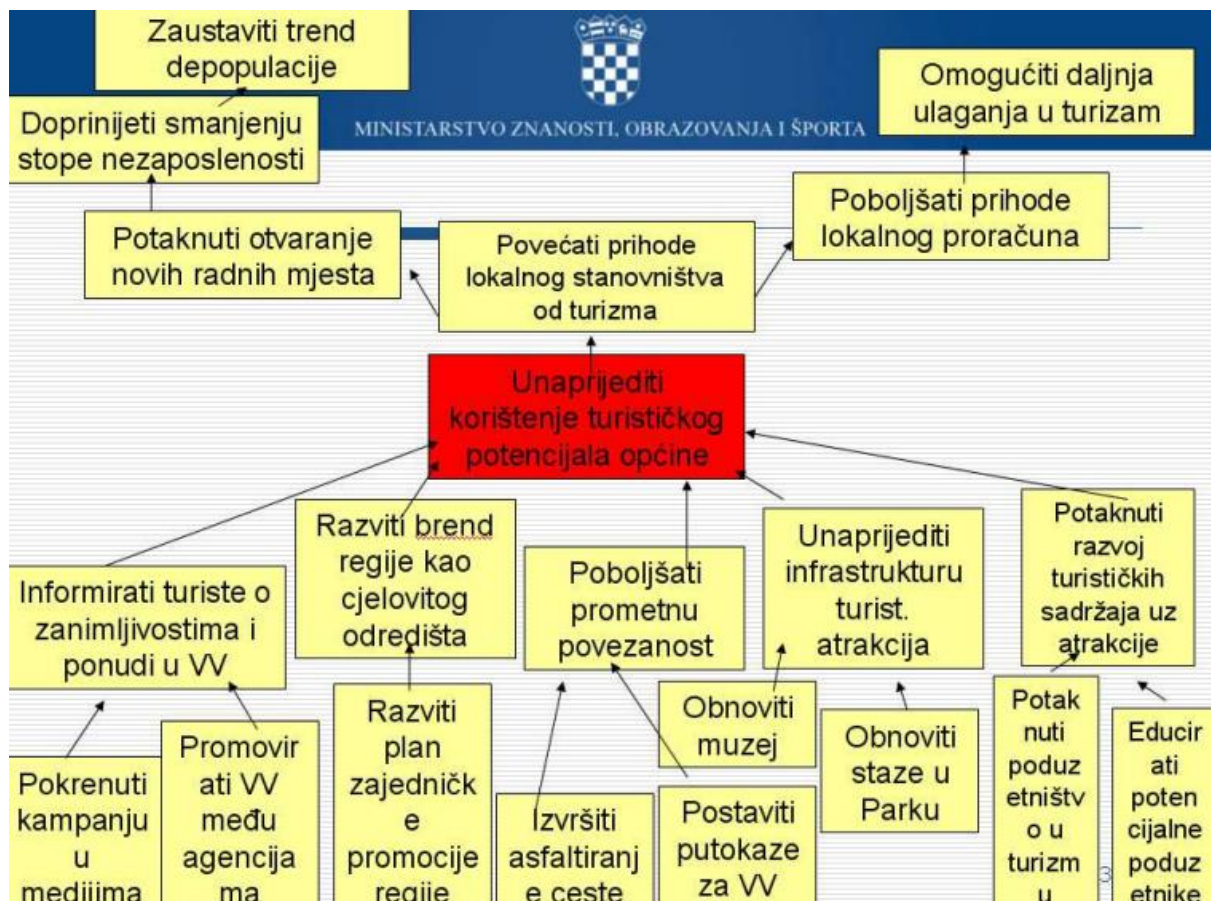
4.5.3. Analiza ciljeva

Analiza ciljeva je metodološki pristup koji se koristi za:³⁰

- opis stanja u budućnosti nakon što se riješe utvrđeni problemi,
- provjeru hijerarhije ciljeva i
- ilustraciju odnosa sredstva i ciljeva u obliku dijagrama.

Stablo ciljeva predstavlja pojednostavljenu sliku očekivane buduće situacije i ukazuje na način njezina postizanja te povezuje definiranje ciljeva projekta s identificiranim problemima.

Slika 3: Primjer analize ciljeva

³⁰ Ibidem, str.72.

Izvor: Predavanja iz kolegija Upravljanje EU projektima

4.5.4. Logička matrica

Logička matrica može provjeriti je li projekt dobro planiran i olakšava praćenje i evaluaciju projekta. Jedan je od osnovnih alata za planiranje i provedbu projekata financiranih sredstvima EU-a.. Matrica bi trebala dati sažetak projektnog rješenja.

Logička matrica sastoji se od matrice s četiri stupca i četiri (ili više) redaka, koja sažima ključne elemente plana projekta, odnosno:³¹

- hijerarhija ciljeva projekta (opis projekta ili logika intervencije),
- glavni vanjski čimbenici od ključnog značaja za uspjeh projekta (pretpostavke) i
- način na koji će se postignuća projekta pratiti i ocjenjivati (pokazatelji i izvori provjere).

Slika 4: Struktura logičke matrice

Opis projekta	Pokazatelji	Izvor provjere	Pretpostavke
Opći cilj - Doprinos projekta ciljevima politike ili programa (učinak)	Kako mjeriti opći cilj, uključujući količinu, kvalitetu i vrijeme?	Na koji će se način prikupljati informacije, kada i tko će ih prikupljati?	
Svrha - Neposredne koristi za ciljnu skupinu ili skupine	Kako mjeriti svrhu uključujući količinu, kvalitetu i vrijeme?	Isto kao i prethodno	Ako je svrha postignuta, koje pretpostavke moraju biti točne da bi se postigao opći cilj?
Rezultati - Opipljivi proizvodi ili usluge ostvareni projektom	Kako mjeriti rezultate uključujući količinu, kvalitetu i vrijeme?	Isto kao i prethodno	Ako su rezultati postignuti, koje se pretpostavke moraju pokazati točnima da bi se postigla svrha?
Aktivnosti - Zadaci koje treba poduzeti radi ostvarenja željenih rezultata			Ako su aktivnosti dovršene, koje se pretpostavke moraju pokazati točnima da bi se ostvarili rezultati?

Izvor: Smjernice za upravljanje projektnim ciklusom, EK, str. 76.

³¹ Ibidem, str. 74.

Iz slike 3. se može zaključiti kako logička matrica prikazuje osnovne značajke projekta. U prvom stupcu se prikazuje opis projekta, uključujući opći cilj, svrhu projekta, rezultate koji proizlaze iz svih urađenih aktivnosti. Aktivnosti predstavljaju radnje koje se moraju poduzeti kako bi se postigli rezultati. Drugi stupac matrice prikazuje pokazatelje ili metode za mjerenje postignutih rezultata, osim za posljednji redak, projektne aktivnosti zahtijevaju navedena sredstva za provođenje aktivnosti. Treći stupac matrice prikazuje gdje se mogu pronaći informacije o postignutim rezultatima, kao što su različite statistike osim zadnjeg retka ili projektnih aktivnosti, koje ukratko opisuju troškove projekta i izvore financiranja.

Postoji i opći redosljed za popunjavanje matrice, počevši od opisa projekta (odozgo prema dolje), zatim pretpostavke(odozdo prema gore), zatim pokazatelja i izvora provjere (vodoravno).³²

4.5.5. Proračun projekta

Proračun projekta sadrži pregled svih troškova projekta, prikazujući sav sadržaj uključen u projekt, popraćen detaljnim opisom, uključujući planiranu cijenu i iznos troškova, tako da je proračun projekta jedan od ključnih dijelova prijedloga projekta. Proračun se priprema prema predlošku proračuna objavljenom u natječaju. Svi troškovi moraju biti prihvatljivi i odnositi se na projekt. Također, prilikom izrade proračuna pravila sufinanciranja se moraju poštovati te najviši i najniži iznos bespovratnih sredstava. Svaki projekt može uključivati prihvatljive i neprihvatljive troškove. Prihvatljivi troškovi su oni troškovi koji se mogu financirati iz bespovratnih sredstava, a koje sadrži natječajna dokumentacija. Kako bi trošak projekta bio prihvatljiv, mora ispunjavati uvjete natječaja prema vrsti i iznosu. Neprihvatljivi trošak je trošak svih ostalih stavki.

4.5.6. Plan aktivnosti – ganttogram

Ganttogram ili plan aktivnosti predstavlja dokument koji opisuje aktivnosti planirane za postizanje rezultata projekta, vremenski okvir i odgovornu osobu. Za provedbu navedenog plana se koristi ganttogram. Ganttov grafikon predstavljen je kao stupčasti grafikon i koristi se

³² Ibidem, str. 77.

za ilustraciju rasporeda projekta. Ganttov grafikon prikazuje datume početka, datume završetka i pojedinačno raščlanjuje projekt na manje zadatke.

Bitni elementi plana aktivnosti su:³³

- specifični koraci, odnosno planirane aktivnosti, osobe koje su uključene u ostvarivanje i krajnji rok za svaki korak,
- vremenski okvir potreban za provođenje aktivnosti,
- ljudski i materijalni resursi koji su potrebni, kako bi se postigli željene rezultate,
- osoba odgovorna za svaki od navedenih koraka.

Slika 5: Ganttogram

Aktivnosti	Mjeseci												Odgovorna osoba	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12		
1.Element														
1.1.Aktivnost														
1.2.Aktivnost														
2.Element														
2.1. Aktivnost														

Izvor: predavanja iz kolegija Upravljanje EU projektima

³³ Predavanja s kolegija Upravljanje EU projektima.

5. GRAD SINJ

Središte je Sinjske, a samim time i Cetinske krajine. Ukupna površina je 194,27 km². Prema posljednjem popisu stanovništva provedenom 2011. godine Sinj s užom okolicom ima 24 832 stanovnika, dok u samom gradu živi 11 448 stanovnika.³⁴

Poznat je po Sinjskoj alki, viteškoj igri koja se održava svake godine u spomen na veliku pobjedu nad Turcima 1715. godine. Dan grada slavi se 15. kolovoza, na dan Velike Gospe, koja je ujedno i zaštitnica grada.

5.1. Razvojna strategija grada Sinja

To je osnovni dokument za poboljšanje kvalitete života, određivanje ključnih ciljeva, određivanje prioriteta te određivanje jasnih mjera i projekata od strateškog značaja za grad. Sadržaj strategije odražava koordinaciju gradskih prioriteta sa županijskim, nacionalnim i prioritetima na razini EU -a i njihovim propisima.

S obzirom na ograničen proračun Grada Sinja, važan preduvjet za financiranje provedbe razvojne strategije je dobivanje nacionalnih i međunarodnih izvora sufinanciranja (Ministarstva, EU fondovi, HAVOR, Svjetska banka, EBRD, itd.). Stoga tijekom razvoja strategije posebna pozornost je upućena usklađenosti s dokumentima na višoj razini:³⁵

- Strategija Europa 2020,
- Sporazum o partnerstvu između RH i Europske komisije za korištenje ESIF u razdoblju 2014.-2020.,
- OP 2014.-2020., a to su „Konkurentnost i kohezija“ i „Učinkoviti ljudski potencijali“ i
- IPA program prekogranične suradnje Hrvatska – Bosna i Hercegovina – Crna Gora 2014-2020.,
- Program ruralnog razvoja Republike Hrvatske 2014.-2020.,
- Razvojna strategija Splitsko-dalmatinske županije (2011.-2013.)

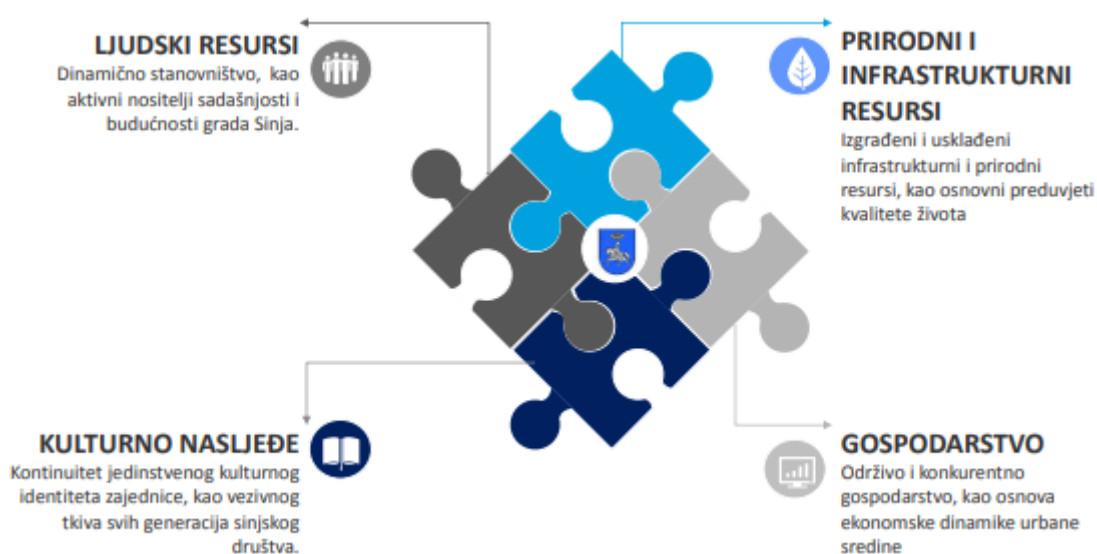
³⁴ <http://www.sinj.hr/grad-sinj/> 01.09.2021.

³⁵ Strategija razvoja grada Sinja, razdoblje 2015.-2020., Grad Sinj, 2015., str. 21.

5.1.1. Vizija grada Sinja

„Grad Sinj je dinamična lokalna zajednica, usklađenih prirodnih i izgrađenih resursa, jedinstvenog kulturnog identiteta s kvalitetnim ljudskim resursima koji sinergijom i konsenzusom grade održivo gospodarstvo“³⁶

Slika 6: Četiri ključna strateška cilja proizašla iz vizije grada Sinja

Izvor: Strategija razvoja grada Sinja, razdoblje 2015.-2020., Grad Sinj, 2015., str. 96.

Pored navedena četiri cilja koji proizlaze iz vizije Grada, definiran je peti cilj: Razvoj administrativnih kapaciteta (infrastrukture, usluga i ljudskih resursa) Grada u svrhu učinkovitijeg upravljanja lokalnim razvojem. Cilj se odnosi na razvoj administrativne platforme gradskih službi radi osiguranja uvjeta za učinkovitije upravljanje lokalnim razvojem i za bolju pripremu i provedbu razvojnih projekata.³⁷

³⁶ Ibidem, str. 95.

³⁷ Ibidem, str. 96.

Slika 7: Pregled vizije, te općih i specifičnih ciljeva grada Sinja

VIZIJA		Grad Sinj je dinamična lokalna zajednica, usklađenih prirodnih i izgrađenih resursa, jedinstvenog kulturnog identiteta s kvalitetnim ljudskim resursima koji sinergijom i konsensusom grade održivo gospodarstvo			
OPĆI CILJEVI		1. Kvalitetni i dinamični ljudski resursi, kao aktivni nositelji sadašnjosti i budućnosti grada Sinja	2. Izgrađeni i usklađeni infrastrukturni i prirodni resursi, kao osnovni preduvjeti kvalitete života	3. Održivo i konkurentno gospodarstvo, kao osnova ekonomske dinamike urbane sredine	4. Kontinuitet jedinstvenog kulturnog identiteta zajednice, kao vezivno tkivo svih generacija sinjskog društva
SPECIFIČNI CILJEVI	1.1. Unaprjeđenje odgojno-obrazovnog sustava dostupnog svim građanima Sinja (od predškolskog i školskog, do strukovnog i cjeloživotnog)	2.1. Poticanje obnove energetske infrastrukture i energetske učinkovitosti	3.1. Jačanje konkurentnosti malog i srednjeg poduzetništva te nastavak razvoja poduzetničke infrastrukture	4.1. Unaprjeđenje kulturne ponude i sadržaja u gradu Sinju	
	1.2. Uvođenje mjera za poticanje prirodnog prirasta stanovništva	2.2. Uvođenje sustava cjelovitog gospodarenja otpadom na području grada Sinja	3.2. Razvoj održivog turizma temeljenog na sinergiji kulturne i vjerske baštine, te prirodnih resursa.	4.2. Unaprjeđenje rada na zaštiti i prezentaciji povijesno/arheološkog kulturnog i vjerskog nasljeđa	
	1.3. Poboljšanje programa prevencije bolesti i unaprjeđenja zdravlja kroz edukativno-zdravstvene programe, te osiguranje uvjeta za sport i rekreaciju	2.3. Nastavak unaprjeđenja sustava vodoopskrbe i odvodnje	3.3. Jačanje konkurentnosti organske poljoprivredne proizvodnje te poticanje osnivanja sektorskih klastera	4.3. Poticanje daljnjeg razvoja civilnog društva	
	1.4. Unaprjeđenje učinkovitosti sustava socijalnih usluga	2.4. Razvoj prometne infrastrukture (uključujući one u mirovanju) te plansko osmišljavanje sveobuhvatnog gradskog prostora	3.4. Jačanje svih elemenata povezanosti sa Splitom i drugim većim Dalmatinskim gradovima (Zadar, Šibenik, Dubrovnik)	4.4. Poticanje prekogranične, transnacionalne i međuregionalne suradnje s BiH	
5. Razvoj administrativnih kapaciteta (infrastrukture, usluga i ljudskih resursa) Grada u svrhu efikasnijeg upravljanja lokalnim razvojem					

Izvor: Strategija razvoja grada Sinja, razdoblje 2015.-2020., Grad Sinj, 2015., str. 102.

Razvojni ciljevi Sinja trebali bi biti usklađeni s EU, nacionalnim i regionalnim regulativama, što će pomoći u jasnom identificiranju projekata koji se mogu financirati iz EU i nacionalnih izvora. Prilikom pripreme projekata koje će jedinice lokalne samouprave financirati sredstvima iz proračuna EU-a, potrebno je utvrditi je li projekt u skladu sa strateškim dokumentima i dokumentima o prostornom planiranju na lokalnoj, regionalnoj i nacionalnoj razini.

Naime, iz svega navedenog se može zaključiti kako Sinj ima usvojenu Strategiju razvoja grada Sinja za razdoblje od 2015. do 2020. Njegov plan i vremenski okvir usklađeni su s planovima na razini Hrvatske i EU-a, čime se stvaraju preduvjeti za sufinanciranje najvažnijih projekata. Nadalje, Uspjeh same strategije ovisit će o mnogim čimbenicima, uključujući političku volju, potporu svih relevantnih dionika, realizaciju planiranih ulaganja i dosljednost provedbe njezinog plana. Kako bi se identificirale i prikupile sve važne ideje, prijedlozi i projekti za razvoj Sinja te postigli strateški ciljeve razvojne strategije grad je uspostavio bazu projekata kao važan dio akcijskog plana za provedbu strategije. Svi zainteresirani dionici mogu dostaviti

svoje projektne prijedloge. Baza podataka o projektima ažurira se tromjesečno i popunjava novim projektima

5.2. Indeks razvijenosti

Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europskih unije ocjenjuje i klasificira sve jedinice lokalne i regionalne samouprave u Republici Hrvatskoj na temelju indeksa razvijenosti. Jedinice regionalne samouprave se razvrstavaju u 4 skupine, a jedinice lokalne samouprave u 8 skupina. Postoji samo jedna svrha uvođenja indeksa razvijenosti, a to je kako bi se dobio što objektivniji rezultat razina razvoja različitih jedinica lokalne i regionalne samouprave u RH.

Sve regije ispod prosječne razine razvijenosti Republike Hrvatske imaju status potpomognuto područje, i to:³⁸ indeks razvijenosti za navedene skupine je ispod 100

- I.-IV. skupina jedinica lokalne samouprave i
- I.-II. skupina regionalne samouprave.

Za izračun indeksa razvijenosti koriste se slijedeći pokazatelji:³⁹

- prosječni dohodak po stanovniku,
- prosječni izvorni prihodi po stanovniku,
- prosječna stopa nezaposlenosti,
- opće kretanje stanovništva,
- stupanj obrazovanosti stanovništva (tercijarno obrazovanje),
- indeks starenja.

Navedeni pokazatelji se uspoređuju s hrvatskim prosjekom te se obračun radi svake 3 godine. Naime, indeks razvijenosti izravno je povezan sa državnim sufinanciranjem jer u sustav pomoći ulaze oni gradovi i općine kojima je indeks razvijenosti ispod 100. Također, što je veći indeks razvijenosti znači manje državnih te manje šanse za povlačenje europskih sredstava.

³⁸ Zakon o regionalnom razvoju Republike Hrvatske, Narodne novine, br. 147/14 i 123/17, članak 36

³⁹ <https://razvoj.gov.hr/o-ministarstvu/regionalni-razvoj/indeks-razvijenosti/112> (07.09.2021.)

Tablica 2: Indeks razvijenosti grada Sinja

JLS	Sinj
Županija	Splitsko-dalmatinska
Razvojna skupina	5
Indeks razvijenosti	101,295

Izvor: Ministarstvo regionalnog razvoja

Prema tablici 2 indeks razvijenosti u Sinju je 101, 295 te Sinj spada u V. skupinu jedinica lokalne samouprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u zadnjoj četvrtini iznadprosječno rangiranih jedinica lokalne samouprave. Od 556 općina i gradova u RH Sinj je zauzeo 213. mjesto prema indeksu razvijenosti u RH, moglo bi se reći zlatnu sredinu. Također, 252 gradova i općina u RH imaju indeks razvijenosti iznad 100, te Sinj od potpomognutog područja dijeli samo 39 mjesta.

5.3. Važnost europskog novca za grad Sinj

Najveći dosadašnji projekt je "Poboljšanje vodno-komunalne infrastrukture aglomeracije Sinj" procijenjen na oko 370 milijuna kuna, od čega je 211 milijuna stiglo iz bespovratnih sredstava EU -a točnije kohezijskog fonda, a po 36 milijuna iz državnog proračuna, proračuna hrvatskih voda i proračuna Sinja.

Projekt Aglomeracija Sinj je obuhvatio sanaciju 1,3 kilometra vodoopskrbnih cjevovoda, 700 metara novih vodoopskrbnih cjevovoda, rekonstrukciju i sanaciju tri vodospreme, izgradnju 74 kilometara gravitacijskih kolektora, četiri kilometra tlačnih cjevovoda i 12 crpnih stanica, sanaciju 3,5 kilometra postojećih gravitacijskih cjevovoda, dogradnju postojećeg uređaja za pročišćavanje komunalnih otpadnih voda III. stupnja pročišćavanja, kapaciteta 26.000 ekvivalenta stanovnika, te ispusnog cjevovoda u duljini od 5,5 kilometara. Projekt će omogućiti 3054 nova priključka za više od 8000 stanovnika, čime će se priključenost na mrežu javne odvodnje povećati sa sadašnjih 45 na 83 posto.⁴⁰

Drugi veliki projekt je sveobuhvatni projekt obnove kulturne baštine s nazivom "Sinj u sridu" ukupne vrijednosti 71 milijun kuna, od čega 58 milijuna dolazi iz fondova EU. -Bez ovih

⁴⁰ <https://strukturnifondovi.hr/natjecaji/poboljsanje-vodno-komunalne-infrastrukture-aglomeracije-sinj/> (07.09.2021.)

sredstava Sinj možda nikada ne bi mogao obnoviti, i revitalizirati nepokretna kulturna dobra-tvrđave Grad i Kamičak, dodajući vrijednost nematerijalnoj kulturnoj baštini viteške Alke, osnovan je i edukacijski centar „Sinjska alka“ s dvoranom za jahanje.

Sinjski projekt Veteranskog centra financira i Europska unija, vrijedan 46 milijuna kuna, a izgradit će se na mjestu bivše vojne vojarne Nelipić u centru grada. Time je započela revitalizacija bivše vojarne u kojoj će se urediti glavne ceste s kompletnom javnom infrastrukturom i parkiralištima. Na području zaštite okoliša i gospodarenja otpadom, Sinj je pred realizacijom projekta obnove odlagališta komunalnog otpada Mojanka vrijednog oko 20 milijuna kuna te Fond za zaštitu okoliša financira 85%. Fond je također financirao izgradnju reciklažnog dvorišta. Projektiranje i pripremni radovi postrojenja za razvrstavanje otpada su u tijeku.

Kako bi se osigurala sigurnost vozila i ljudi, grad koji prolazi kroz dvije nacionalne ceste, a to su D1 i D219 provode se aktivnosti za realizaciju projekta obnove raskrižja u središtu Sinja kako bi se poboljšao promet vozila i povećala sigurnost pješaka. Uz financiranje Hrvatskih cesta, u tu se svrhu ulaže 6 milijuna kuna. U pripremi je i projekt obnove državne ceste D1 kroz Brnaze, uključujući projekt obnove cesta za izgradnju nogostupa i zelenih pojaseva, ukupne vrijednosti 18 milijuna kuna, koji također financiraju Hrvatske ceste.

Jedan od projekata je "Zaželi-projekt zapošljavanja žena", čiji je cilj integrirati u društvo žene koji imaju poteškoća u pronalaženju zaposlenja. Ministarstvo rada osiguralo je 9 milijuna kuna iz Europskog socijalnog fonda (ESF).

Iz svega navedenog se može zaključiti kako grad Sinj sa svojim proračunom nikada ne bi mogao realizirati ovako velike infrastrukturne projekti bez pomoći EU-a.

5.4. Ruralni turizam u Sinju

Sinj je uvelike prepoznatljiv u kontekstu turizma, posebno kao kulturno, povijesno i vjersko odredište, te ima potencijal za razvoj ruralnog i sportsko-rekreativnog turizma. Naime, dosadašnji rezultati i kvaliteta specifičnih turističkih proizvoda još uvijek su daleko ispod potencijala grada. Područje Sinjske krajine bogato je kulturnom baštinom, prirodnim resursima i topografskom raznolikošću koja ima nemjerljiv potencijal za ovaj dio Dalmacije, pogotovo jer se ne oslanja na more i sunce niti sezonski turizam.

5.4.1. Općenito o ruralnom turizmu

Iako je sve počelo kao jednostavan, jeftin i ne tako popularan oblik turizma, ruralni turizam sada se smatra sofisticiranim i modernim te je pojam definiran na više načina. Osim toga, ruralni turizam smatra se oslobađajućim od stresa, prigodom iskorištavanja čistoće zraka, sirovog okoliša te ugodnim “povratkom u izvorno područje”

Prema definiciji Vijeća Europe ruralni turizam je turizam na seoskom području sa svim aktivnostima koje se provode na tom području gdje vlada harmonična sredina, odsutnost buke, očuvani okoliš, komunikacija s domaćinima, domaća hrana te upoznavanje pa i participacija u seljačkim poslovima.⁴¹ Ruralni turizam poznat je i pod nazivom farmerski turizam i agroturizam.

Predstavlja turizam u područjima s malom gustoćom naseljenost. Ulaganje u raznolikost nepoljoprivrednih aktivnosti u ruralnim područjima smatra se odlučujućim čimbenikom u sprječavanju opadanja broja stanovnika, povećanju zaposlenosti i stjecanju novih vještina. Ruralni turizam jednako je važan za procjenu i zaštitu lokalne baštine, kulture i prirodnih krajolika. Ruralni turizam relativno je nov način turizma koji se počeo razvijati na hrvatskom turističkom tržištu početkom 1990-ih, uglavnom u Istri, a kasnije i u drugim dijelovima Republike Hrvatske.

Ruralni turizam pruža razvojne mogućnosti malim poduzetnicima podijeljenima u dvije kategorije:⁴² Mali poduzetnici indirektno utječu na druge sudionike.

- prvu skupinu čine poduzetnici koji su izravno uključeni u turizam (npr. smještajni kapaciteti i ugostiteljski obrti),
- a drugu skupinu čine oni koji imaju neizravne koristi od turizma (npr. trgovine, benzinske stanice).

Ruralna područja čine približno 90% ukupne površine Republike Hrvatske. Nešto više od 50% površine čini poljoprivredno zemljište, a oko 30% šumsko zemljište. Razvoj ruralnog turizma treba promatrati s aspekta organizacije, obrazovanja, financija, marketinga. Osnovni nositelj

⁴¹ Geić, S., 2011. Menadžment selektivnih oblika turizma, Sveučilište u Splitu, Split, str. 368.

⁴² Bartoluci, Starešinić, Franić, Bartoluci SREDSTVA EU FONDOVA U FUNKCIJI RAZVOJA RURALNOG TURIZMA U HRVATSKOJ, str. 64.

razvoja ruralnog turizma u Hrvatskoj je turističko seljačko gospodarstvo. Navedeno gospodarstvo je upisano u Registar poljoprivrednih gospodarstava u skladu sa "Zakonom o poljoprivredi" i pruža ugostiteljske usluge u skladu sa "Zakonom o ugostiteljskim djelatnostima".⁴³ To je mala gospodarska jedinica koja se nalazi u ruralnom području s turističkom atrakcijom, a članovi obitelji uključeni su u ovaj posao. Turističke usluge vezane su za pružanje smještaja i hrane, ali i za druge djelatnosti. Na primjer, razne radionice, starinski zanati, mogućnost sudjelovanja u pripremi tradicionalnih jela, iznajmljivanje konja i jahanje konja, berba voća i povrća itd. Glavna odrednica ruralnog turizma je povezanost poljoprivrede i turizma. Na ovaj način se poljoprivredna gospodarstva potiču da turistima ponude vlastite gurmanske proizvode.

5.4.2. Mogućnost razvoja ruralnog turizma na području Sinja

Zbog svog povoljnog zemljopisnog položaja, povoljnih klimatskih uvjeta, izvrsne kakvoće i čistoće zraka, vodnih resursa, bogate biološke raznolikosti, raznolike kulturno - povijesne baštine, Sinj ima priliku razvijati različite oblike selektivnog turizma.

U strateškom promišljanju razvoja turizma u Splitsko-dalmatinskoj županiji upravo područje Dalmatinske zagore identificirano je kao pogodno za razvoj ruralnog turizma kao važne dimenzije cjelovite turističke ponude županije.⁴⁴ Drugim riječima rečeno, ruralni turizam je simbioza poljoprivrede i turizma.

Potencijal Sinjskog polja je ogroman. Zapravo, više od 60% kućanstava na širem području Sinja bavi se nekim oblikom poljoprivredne djelatnosti. Danas se ruralni turizam na području Sinja u osnovi ne koristi, ima nekoliko dobrih primjera koji će biti navedeni u sljedećem poglavlju, ta domaćinstva pružaju razne rekreacijske aktivnosti i autohtonu hranu. Područje Sinja ima prirodne resurse i preduvjete za razvoj ruralnog turizma. Naime, turiste sve više zanima ovakav povratak prirodi, pogotovo sada tijekom pandemije. Turistička zajednica grada Sinja potiče ovu vrstu turizma organiziranjem „Sinjskog sajma sela“ koji uključuje: tradicionalne izložbe proizvoda, hrane, pića i suvenira uz degustaciju hrane i pića, prodaja tradicionalnih proizvoda, kulturno - umjetničke programe, Promicanje bogate gastronomije i kulturne baštine ima za cilj promicanje turizma i gospodarskog razvoja u Sinju i Cetinskoj krajini. Osim toga, u sklopu

⁴³ Geić, S., 2011. Menadžment selektivnih oblika turizma, Sveučilište u Splitu, Split, str. 386.

⁴⁴ Strategija razvoja grada Sinja, razdoblje 2015.-2020., Grad Sinj, 2015., str. 64.

Dana hrvatskog turizma dodijeljene su nagrade i priznanja najuspješnijim dionicima i destinacijama u turističkoj industriji u 2018. godini. U kategoriji najuspješnijih destinacija ruralnog turizma u 2018. godini, Hrvatska turistička zajednica prepoznala je zaleđe Dalmacije, a nagrada je bila uručena tadašnjoj gradonačelnici grada Sinja Kristini Križanac.

Većina sela ima svoje povijesne priče, tvrđave, folklor i mnogi drugi običaji imaju mjesto u razvoju ruralnog turizma. Sinj je grad poznat po blagdanima Velike Gospe i Alke, što predstavlja simbole grada. Međutim, mnogi prirodni i kulturni krajolici koji su privukli pozornost brojnih turista govore nam da je Sinj zapravo više od Alke koja se održava jednom godišnje. Područje oko grada Sinja ima mnogo prirodnih bogatstava i svake godine privlači brojne ljubitelje prirode i aktivne turiste. Najvažnija atrakcija ovdje je Cetina, koja je kristalno čista, privlači brojne kupače i ljubitelje ribolova. Nedaleko od Sinja se nalazi i jezero Peruća, treće najveće umjetno jezero u Hrvatskoj. Iz ovoga se može zaključiti kako Sinj i okolica posjeduje veliku mogućnost razvoja i sportsko - rekreacijskog turizma.

Tu ima i nekih negativnih strana, koje sprječavaju razvoj ruralnog turizma. Naime, najveći problem ne samo u Sinju, nego i u županiji. Pojedinci koji ulažu u ruralni razvoj, ruralni turizam ili druge vrste ulaganja to uglavnom ne mogu učiniti dok ne riješe imovinsko - pravne odnose, što je u RH vrlo mukotrpan i iscrpljujući posao koji traje sporo.. Ako se ovaj problem riješi, više će se koristiti sredstva EU-a. Također, područje Sinja karakterizira proces gospodarske i demografske degradacije, pa u ovom slučaju razvoj ruralnog turizma pomaže poboljšanju ukupnih društveno-ekonomskih uvjeta na tom području. Prirodni resursi na ovom području omogućuju bavljenje tzv. aktivnostima na otvorenom kao što su: planinarenje, hodanje, penjanje, ribolov, vožnja biciklom te brojne rekreacijske i avanturističke aktivnosti na rijeci Cetini.

Smještajni kapaciteti ključni je preduvjet za razvoj bilo kojeg oblika turizma. Sinj je grad koji privlači turiste više zbog svojih prirodnih karakteristika i bogate kulturno - povijesne baštine, a ne zbog kvalitete, dostupnosti i raznolikosti smještaja i novih turističkih atrakcija. U svojoj ugostiteljskoj ponudi grad Sinj nudi smještaj u središtu grada u hotelu Alkar (tri zvjezdice; 48 soba i 4 apartmana) i u hotelu Matanovi dvori (dvije zvjezdice; 12 soba). Osim toga turistima se nudi smještaj u privatnim sobama: Fantasia, Masle, Mustang, Marija Jenjić, Venezia, Vreba, Janković i Višnja Brkić. Također, turisti imaju mogućnost odsjedanja i u privatnim kućama za odmor: Villi Tripalo s pet zvjezdica, kući za odmor Moj mir s tri zvjezdice, Vili Ivani s tri

zvjezdice i Vili Čatipović s četiri zvjezdice⁴⁵ Ostale usluge uključuju mnoge konobe i poljoprivredna i obiteljska izletišta. Sve navedeno predstavlja prilično ograničen kapacitet u Sinju.

5.4.3. Primjeri dobre prakse ruralnog turizma na području Sinja

Obiteljsko izletište Mustang nalazi se u Glavicama, svega 2 kilometra udaljeno od Sinja. Zauzima 20.000 četvornih metara zelenih površina, uključujući konjski koral, pašnjake, sportsko igralište, zog za balote, trim stazu i restoran. Mirna oaza udaljena od gradske vreve, restoran poslužuje domaću hranu i vino. Za idealan odmor tu su apartmani sa jacuzzijem i udobne sobe koje će zadovoljiti svakog posjetitelja. Klub Mustang ima 15 konja i posluje već dugi niz godina. Škola jahanja namijenjena je za djecu i odrasle, organizira i izlete u prirodu za vrtićki i školski uzrast. Ako posjedujete dobre jahačke sposobnosti, možete u pratnji vodiča istražiti okolicu Sinja i rijeku Cetinu.⁴⁶

U Hrvacama se nalazi **Seosko gospodarstvo Panj**, preciznije Rumin. Ljubazni domaćini poslužuju domaću rakiju, uštipke, fritule i druga autohtona jela, stvarajući seoski ugođaj. Domaća hrana i vino, uz folklor i glazbu, glavna su obilježja svakog boravka. Panj pruža usluge proslave vjenčanja na otvorenom.⁴⁷ Ovakav način vjenčanja, kao i drugih proslava je uvelike postao popularan za vrijeme pandemije, zbog čega je navedeno domaćinstvo visoko pozicionirano. Panj pruža i dodatne sadržaje za svoje posjetitelje, a to su: dječja Alka, potezanje konopa, jahanje konja te trčanje u vrećama.

5.5. Mogućnosti financiranja ruralnog turizma korištenjem Europskog novca

U Republici Hrvatskoj razlika između ruralnih i urbanih područja je ogromna. Gradovi su urbana područja, a manje administrativne jedinice i općine ruralna područja. Ruralna područja čine približno 93% kopnene površine RH. Ujedno su to velika ulagačka područja koja je potrebno razvijati.

⁴⁵ Ibidem, str. 65.

⁴⁶ <https://mustang-sinj.net/> (08.09.2021).

⁴⁷ <https://www.visitsinj.hr/hr/vodic/obiteljska-izletista/item/123-seosko-gospodarstvo-panj-rumin> (08.09.2021)

Trenutno su Republici Hrvatskoj dostupna bespovratna sredstva iz europskih fondova i nacionalnih fondova mogu koristiti za financiranje ulaganja, ali postoje i povlašteni zajmovi sa izrazito niskim kamatnim stopama. Sve te mogućnosti dostupne su jedinicama lokalne i regionalne samouprave te poduzetnicima. Iako Hrvatska ima dvjestotinjak organizacija za potporu poduzetništva, lokalne akcijske grupe i veliki broj privatnih konzultanata, izvor sredstava za krajnje korisnike još uvijek nije značajno dostupan i poznat.

Ministarstvo poljoprivrede igra važnu ulogu u ruralnom razvoju i trebalo bi osigurati da politike ruralnog razvoja izravno pridonose povećanju gospodarske aktivnosti, konkurentnosti, gospodarskom razvoju i dugoročnom poboljšanju životnog standarda ruralnog stanovništva. Korisnici navedene politike su sve skupine stanovništva, odnosno dobrobit je cijelog društva. Uz Ministarstvo poljoprivrede, važnu ulogu u ruralnom razvoju ima i Ministarstvo turizma.⁴⁸

Program ruralnog razvoja osnovni je dokument za provedbu politike ruralnog razvoja, uključujući sve programe i mjere za podršku ruralnom razvoju. Naime, obiteljska poljoprivredna gospodarstva (OPG), tvrtke i obrti upisane u Registar poljoprivrednika imaju priliku primati potpore za ulaganja u ruralni turizam i druge aktivnosti u ruralnim područjima.

U programskom razdoblju 2014.-2020. g. na ruralni turizam odnose se sljedeće mjere:⁴⁹

- Mjera 6.2. Potpora ulaganju u pokretanje nepoljoprivrednih djelatnosti u ruralnom području,
- Mjera 6.4. Ulaganja u razvoj nepoljoprivrednih djelatnosti u ruralnim područjima,
- Mjera 7.1. Sastavljanje i ažuriranje planova za razvoj općina i sela u ruralnim područjima i njihovih temeljnih usluga te planova zaštite i upravljanja koji se odnose na lokalitete Natura 2000. i druga područja visoke prirodne vrijednosti,
- Mjera 7.2. Ulaganja u izradu, poboljšanje ili proširenje svih vrsta male infrastrukture, uključujući ulaganja u obnovljive izvore energije i uštedu energije,
- Mjera 7.4. Ulaganja u pokretanje, poboljšanje ili proširenje lokalnih temeljnih usluga za ruralno stanovništvo, uključujući slobodno vrijeme i kulturne aktivnosti te povezanu infrastrukturu.

⁴⁸ Bartoluci, Starešinić, Franić, Bartoluci SREDSTVA EU FONDOVA U FUNKCIJI RAZVOJA RURALNOG TURIZMA U HRVATSKOJ, str. 67.

⁴⁹ https://ruralnirazvoj.hr/files/documents/MPS_program-ruralnog-razvoja-RH_200x275_v6-LQ.pdf (09.09.2021.)

Mjera 6 programa ruralnog razvoja se odnosi na razvoj poljoprivrednih gospodarstava i poslovanja udio od ukupne alokacije sredstava za ruralni razvoj iznosi 11 posto, skoro 266 milijuna eura. Mjera 7 navedenog programa kojoj je prioritet obnova sela u ruralnim područjima te ukupna alokacija sredstava za navedenu mjeru iznosi skoro 263 milijuna eura, a udio u postotku od ukupne alokacije je 10.9 posto.⁵⁰

Iako nisu ove mjere primjenjive na ruralni turizam, izravno ili neizravno imaju za cilj ulaganje u ruralna područja kroz razne aktivnosti, uključujući turizam. Naime, za navedene mjere dostupni su natječaji. Primjerice, natječaji za podmjere 6.2. i 6.4 su za poljoprivredna gospodarstva koji ispunjavaju uvjete natječaja te mogu dobiti 100% bespovratnih sredstava u iznosu od 3 500 eura do 70 000 eura, isplata se obavlja u 2 rate unutar 5 godina.. Prihvatljiva ulaganja uključuju izgradnju ili rekonstrukciju kuća za odmor, soba i stanova i njihovu opremu, uređenje okoliša u naseljima do 5000 stanovnika, Ako poduzetnik ostvari veće ulaganje u ruralni turizam, može se prijaviti na natječaj za podmjeru 6.4., koja predviđa bespovratna sredstva u iznosu do 70% prihvatljivog ulaganja, s maksimalnim iznosom potpore od 200.000 eura, a minimalni iznos potpore kao i kod prethodne podmjere je 3 500 eura.

Istodobno, dostupna je najizdašnija podmjera 7.4, od koje prihvatljivi troškovi potpore do 1.000.000 eura uglavnom uključuju izgradnju infrastrukture, odnosno kapitalna ulaganja u naselja do 5.000 stanovnika. Potencijalni korisnici navedene mjere su jedinice lokalne samouprave, trgovačka društva koja su u većinskom vlasniku JLS-a, lokalne agencijske grupe tzv. LAG-ovi, razne udruge civilnog društva i vjerske zajednice koje se bave društvenim djelatnostima koje su od interesa za lokalno stanovništvo. Za vrijeme pisanja ovog rada na web stranici <https://strukturnifondovi.hr/> je bio otvoren natječaj za navedenu mjeru sa svim potrebnim informacijama. Ujedno na navedenoj stranici se mogu pratiti svi dostupni natječaji.

5.5.1. HAMAG-BICRO zajmovi

Ne zadovoljavaju svi poljoprivrednici potrebne uvjete za dobivanje potpora prema mjerama ruralnog razvoja, pa ako postoji želja za rastom i razvojem, obično moraju posuditi novac. Krajem 2018. godine Ministarstvo poljoprivrede najavilo je izmjene programa ruralnog razvoja, koji od tada uključuje novi model financiranja poljoprivrednika. Ovo su najpovoljniji krediti za ruralni razvoj na tržištu, financirani iz Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni

⁵⁰ Mogućnosti financiranja ruralnog turizma kroz program ruralnog razvoja RH za razdoblje 2014. - 2020., Ministarstvo poljoprivrede

razvoj. Posrednička agencija koja provodi ove zajmove je HAMAG-BICRO (Hrvatska agencija za malo gospodarstvo, investicije i inovacije).

HAMAG zahtjeve za ovaj zajam prima od 1. rujna 2018., a na temelju iznosa daje 3 različite vrste zajmova za ruralni razvoj:⁵¹

- Mikro zajam za ruralni razvoj
- Mali zajam za ruralni razvoj
- Mikro zajam za obrtna sredstva za ruralni razvoj

Tablica 3: Zajmovi Hamag i Bicroa za ruralni razvoj

	Mikro zajam za ruralni razvoj	Mali zajam za ruralni razvoj	Mikro zajam za obrtna sredstva za ruralni razvoj
Ciljana skupina	Mikro i mali subjekti malog gospodarstva	Mikro i mali subjekti MG	Mikro i mali subjekti MG
Iznos	1.000 EUR - 25.000 EUR	25.000 EUR – 50.000 EUR	1.000 EUR - 25.000 EUR
Kamatna stopa	0,5% - 1,0% ostali	0,5% - 1,0% ostali	0,5%
Poček	Do 12 mjeseci uz rok otplate dulji od 1 godine	Do 12 mjeseci uz rok otplate dulji od 1 godine	Do 12 mjeseci ukoliko je rok otplate dulji od 2 godine
Rok otplate	Do 5 godina, uključujući poček	Do 10 godina, uključujući poček	Do 3 godine, uključujući poček
Instrument osiguranja	Zadužnice	Zadužnice	Zadužnice
Namjena zajmova	Investicije u materijalnu i nematerijalnu	Osnovna sredstva	Obrtna sredstva

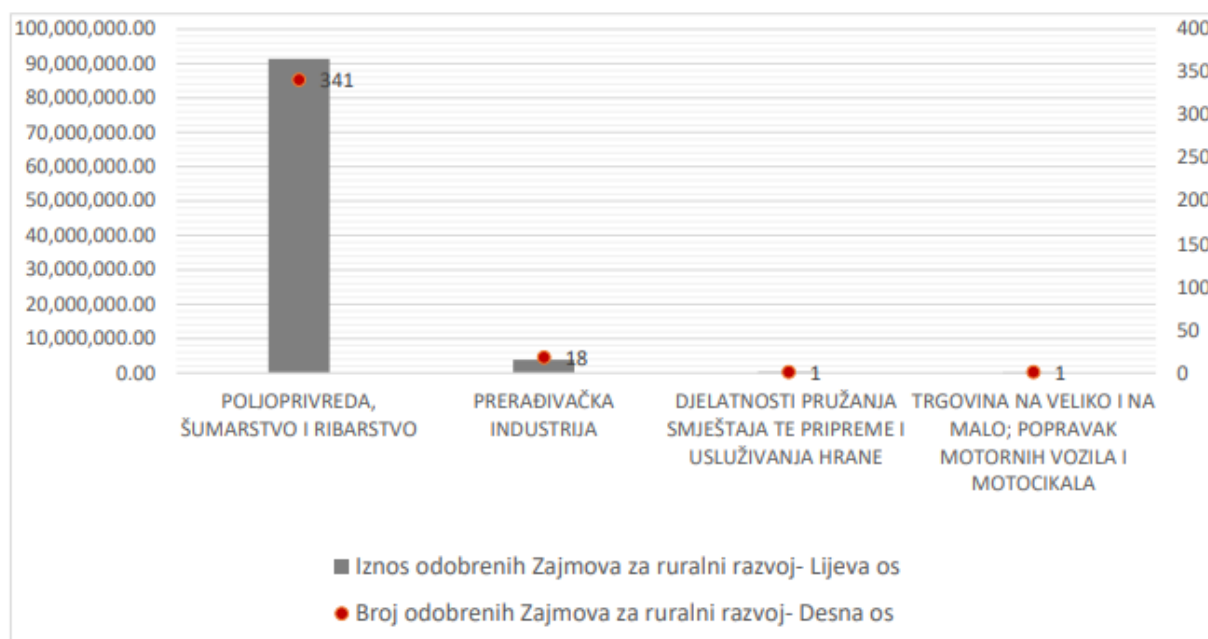
⁵¹ <https://hamagbicro.hr/financijski-instrumenti/kako-do-zajma/> (10.09.2021.)

	imovinu, uključujući i obrtna sredstva do najviše 30% ukupnog iznosa zajma	i obrtna sredstva do max 30% iznosa zajma	
--	--	---	--

Izvor: <https://hamagbicro.hr/financijski-instrumenti/kako-do-zajma/investicije/mali-zajam-za-ruralni-razvoj/>

Tablica 5. pokazuje da je maksimalni iznos kredita koji je odobrava Hamag-Bicro 50.000 eura uz jako niske kamate te se radi o fiksnoj kamatnoj stopi koja predstavlja jedini trošak navedenih zajmova. Za ulaganja u ruralni turizam podnositelji zahtjeva mogu ostvariti kamatne stope u rasponu od 0,5% do najviše 1%, ovisno o stupnju razvoja lokalnih i regionalnih jedinica koje će ulaganje realizirati. Kao što je već objašnjeno jedinice lokalne i regionalne samouprave se razvrstavaju prema indeksu razvijenosti. Prve četiri skupine jedinica lokalne samouprave, prema indeksu razvijenosti mogu ostvariti zajam uz kamatnu stopu od 0,5%, dok ostale mogu ostvariti zajam uz kamatnu stopu od 1%. Grad Sinj spada u skupinu 5 te korisnici zajmova s ovog područja plaćaju 1 posto kamata.

Grafikon 3: Odobreni zajmovi HAMAG-BICRO u 2020. godini

Izvor: Godišnje izvješće dostupno na <https://hamagbicro.hr/>

Iz grafikona 3 se može zaključiti kako je u 2020. godini HAMAG-BICRO odobrio 374 zajma za ruralni razvoj. Ukupan iznos zajmova za ruralni razvoj u 2020. godini je 101 milijun kuna.

Vidljivo je kako se najveći broj odobrenih zajmova odnosi na poljoprivredu, šumarstvo i ribarstvo, ukupno 341 zajam. Također, može se vidjeti kako je samo 1 zajam imo namjenu ulaganja u ruralni turizam.

6. ZAKLJUČAK

Ruralna područja Sinja bogata su bioraznolikošću, prirodnom i kulturnom baštinom, ali potencijal nije u potpunosti prepoznata i korištena zbog nedostatka turističkih proizvoda, kreatora turističkih proizvoda, turističke infrastrukture i sposobnosti. Rješenje se može pronaći u interakciji svih dionika na području jedinica lokalne samouprave koji bi trebali prepoznati potencijal, slijediti nacionalne strateške smjernice te koristiti postojeće mogućnosti financiranja i izvore za poticanje ulaganja u ruralni razvoj. Stoga bi lokalne i regionalne samouprave trebale strateški planirati odrednice razvoja turizma u svom okruženju u skladu s nacionalnim strateškim dokumentima. Potrebno je poticati, educirati i usmjeravati krajnje korisnike o bespovratnih sredstava koja mogu dobiti.

Promocija Sinjske alke i Velike Gospe privlači sve više turista pa se grad sve više okreće turizmu. Osim toga, Sinj je prepoznao mogućnost korištenja EU fondova koje je EU osigurala svojim državama članicama za financiranje određenih projekata, a 2015. godine dobio je sredstva za projekt "Sinj u sridu". Jedan od osnovnih ciljeva grada je nastaviti poboljšavati sinjsku pozitivnu poduzetničku atmosferu i urediti jedinstvenu sinjsku kulturnu baštinu kako bi se postigla veća valorizacija.

Razvoj ruralnog turizma u Sinju može ublažiti pad stanovništva pružajući stanovnicima dodatni izvor prihoda, pa čak i ostvariti ponovni rast stanovništva na ovom području, mogao bi doprinijeti održivom ruralnom razvoju. Osim toga, s razvojem ruralnog turizma, kompletna turistička ponuda Sinja bi bila bogatija i konkurentnija. Tako bi se i RH mogla nositi s ponudom svjetskih destinacija jer postaje konkurentnija. Ulaskom Hrvatske u Europsku uniju, Hrvatska ima priliku razvijati ruralni turizam kroz bespovratna sredstva iz ESIF-a, a njihova je glavna svrha ulaganje u otvaranje novih radnih mjesta i održivo i zdravo europsko gospodarstvo i okoliš. Ruralni turizam mogao bi doprinijeti održivom ruralnom razvoju kroz mala lokalna poduzeća valorizirajući prirodna,

LITERATURA

1. Bartoluci, Starešinić, Franić, Sredstva EU fondova u funkciji razvoja ruralnog turizma u Hrvatskoj
2. Geić S., 2011. Menadžment selektivnih oblika turizma, Sveučilište u Splitu, Split da
3. Maletić I. i suradnici (2016.): EU projekti – od provedbe do realizacije, TIM4PIN d.o.o., Zagreb
4. Buljan Barbača D., Nastavni materijali iz kolegija Upravljanje EU projektima
5. Smjernice za upravljanje projektnim ciklusom, EK, 2008
6. Strategija razvoja grada Sinja, razdoblje 2015.-2020., Grad Sinj, 2015
7. Zakon o regionalnom razvoju Republike Hrvatske, Narodne novine, br. 147/14 i 123/17
8. [http://www.mvep.hr/hr/vanjska-politika/multilateralni-odnosi-starog-ijvhj/europska-unija-\(eu\)/](http://www.mvep.hr/hr/vanjska-politika/multilateralni-odnosi-starog-ijvhj/europska-unija-(eu)/)
9. https://europa.eu/european-union/about-eu/euro_hr
10. <http://www.mvep.hr/hr/hrvatska-i-europska-unija/institucije-europske-unije/>
11. <http://www.mvep.hr/hr/hrvatska-i-europska-unija/pregovori/>
12. https://ec.europa.eu/regional_policy/hr/information/publications/factsheets/2014/cohesion-policy-and-croatia
13. <http://www.strukturnifondovi.hr/esi-fondovi-2014-2020>
14. <https://www.eu-projekti.info/fond/kohezijski-fond/?from=8>
15. <http://europski-fondovi.eu/program/europski-socijalni-fond>
16. <https://www.eu-projekti.info/fond/europski-fond-za-regionalni-razvoj/>
17. <https://strukturnifondovi.hr/eu-fondovi/esi-fondovi-2014-2020/teritorijalna-suradnja/>
18. <https://cohesiondata.ec.europa.eu/countries/HR>
19. <https://razvoj.gov.hr/o-ministarstvu/djelokrug-1939/eu-fondovi/financijsko-razdoblje-eu-2014-2020/sporazum-o-partnerstvu/32>
20. <https://efondovi.mrrfeu.hr/MISCMS/operativni-programi>
21. <http://www.sinj.hr/grad-sinj/>
22. <https://razvoj.gov.hr/o-ministarstvu/regionalni-razvoj/indeks-razvijenosti/112>
23. <https://strukturnifondovi.hr/natjecaji/poboljsanje-vodno-komunalne-infrastrukture-aglomeracije-sinj/>
24. <https://mustang-sinj.net/>
25. <https://www.visitsinj.hr/hr/vodic/obiteljska-izletista/item/123-seosko-gospodarstvo-panj-rumin>
26. <https://hamagbicro.hr/>

